

Врз основа на член 86-а став (6) од Законот за воздухопловство („Службен Весник на Република Македонија“ бр. 14/06, 24/07, 103/08 и 67/10), Владата на Република Македонија на седницата одржана на 12.04.2011 година, донесе

УРЕДБА ЗА МЕРКИТЕ И ПРОЦЕДУРИТЕ ЗА ОЛЕСНУВАЊЕ ВО ЦИВИЛНОТО ВОЗДУХОПЛОВСТВО

Член 1

Со оваа уредба се пропишуваат мерките и процедурите за олеснување во цивилното воздухопловство.

Член 2

(1) Мерките и процедурите за олеснување во цивилното воздухопловство во Република Македонија се дадени во Анекс 9 на Меѓународната конвенција за цивилно воздухопловство на ИКАО (во натамошниот текст: Чикашката Конвенција) даден во Прилог 1 кој е составен дел на оваа уредба.

(2) По исклучок од став (1) на овој член мерките и процедурите за олеснување во цивилното воздухопловство кои се однесуваат на инвалиди и лица со намалена подвижност се дадени во Регулативата 1107/2006 на ЕУ во врска со правата на инвалиди и лица со намалена подвижност кога патуваат со авион која е преземена согласно Анексот 1 од Мултилатералната спогодба за основање на Европска заедничка воздухопловна област (“Службен весник на Република Македонија” бр. 27/07 и 98/09), дадена во Прилог 2 кој е составен дел на оваа уредба.

Член 3

Спроведувањето на Анекс 9 на Чикашката Конвенција на ИКАО и на Регулативата 1107/2006 на ЕУ е дадено во Документ 30, Дел 1 на ЕСАС (ЕСАС Doc 30, Part I), кој се прифаќа и директно се применува.

Член 4

Оваа уредба влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

Бр. 51-1652/1
12 април 2011 година
Скопје

Заменик на претседателот на
Владата на Република
Македонија,

м-р Зоран Ставрески, с.р.

МЕЃУНАРОДНИ СТАНДАРДИ И ПРЕПОРАЧАНИ ПРАКТИКИ

ГЛАВА 1. ДЕФИНИЦИИ И ОПШТИ ПРИНЦИПИ

А. Дефиниции

Кога се користат следните термини во стандардите и препорачаните практики за олеснување, тие ги имаат следните значења:

Дозвола за влез. Дозволата која му се дава на лицето за влез во Република Македонија, од страна на Јавните органи, во согласност со нејзините домашни закони.

Воздухопловна опрема. Предмети, вклучувајќи опрема за преживување и прва помош и залихи за прва помош, но не резервни делови или залихи за користење во еден воздухоплов за време на лет.

Авиопревозник. Лице, организација или претпријатие кое се бави со сообраќај со воздухоплови, или пак кое нуди да се бави со тоа.

Документи на авиопревозникот и на операторот. Известувања за товарни листи за превоз на терет по воздушен пат/пратка, патнички билети или бординг карти, документи за организација на банка и застапник, билети за вишок на багаж, налози за надоместоци за различни услуги (Miscellaneous Charges Orders - M.C.O), извештај за оштета и непрописности, ознаки за багаж и товар, распореди, и документи за тежина и рамнотежа, за користење од страна на авиопревозниците.

Авиокомпанија. Како што е образложено во член 96 од Конвенцијата кое било претпријатие за воздушен сообраќај кое нуди или врши редовен меѓународен воздушен сообраќај.

Овластен застапник. Лице кое го застапува авиопревозникот и кое е овластено од страна на или во името на таков оператор да ги организира сите формалности во врска со влезот и дозволата за полетување на воздухопловот на операторот, екипаж, патници, товар, пошта, багаж или резерви - и вклучува, онаму каде дозволува државниот закон, трета страна овластена да ракува со товар во воздухопловот.

Багаж. Лична сопственост на патниците и екипажот превезувани на воздухопловот со согласност на операторот.

Граничен интегритет. Спроведувањето, од страна Република Македонија, на нејзините закони и/или прописи во врска со движењето на добра и/или лица преку нејзините граници.

Товар. Која било сопственост превезувана во воздухопловот, која не е пошта, залихи, придружен или изгубен багаж.

Дозвола за превоз на стока. Изведување на формалностите при царина кои се потребни за дозволување стоката да влезе во домашна употреба, да се извезува или да се постави согласно друга постапка за царина.

Почеток на патувањето. Место на кое лицето го започнало своето патување, не земајќи го предвид кој било аеродром на кој тоа застанало при директен транзит, на директен или врзан лет, доколку не ја напуштило директната транзитна зона на аеродромот за кој станува збор.

Залихи во бифето. Предмети кои се наменети за една или повеќекратна употреба, кои авиопревозникот ги користи за обезбедување на услуги за време на летовите, а особено за храна и пијалоци за патниците и удобност на патниците.

Член на екипаж. Лице назначено од страна на операторот за извршување на должност во воздухоплов за време на траењето на летачкото работно време.

Декларатор. Кое било лице кое прави декларација на стока или во чиешто име е направена таква декларација.

Решение за депортација. Писмено решение, издадено од страна на јавните органи, кое му се врачува на депортивецот и со кое му се наредува да ја напушти Република Македонија.

Депортивец. Лице на кое законски му е дозволен влез во Република Македонија од страна на нејзините јавни органи, или кое влегло во Република Македонија илегално, и на кое подоцна јавните органи формално му наредуваат да ја напушти Република Македонија.

Директна транзитна зона. Посебна зона утврдена на меѓународен аеродром, одобрена од страна на односните јавни органи и под директен надзор или контрола, во која патниците можат да престојуваат во текот на транзитот или трансферот, без да поднесат барање за влез во Република Македонија.

Подготовки за директен транзит. Посебните подготовки одобрени од страна на јавните органи кои се бават со тоа кој сообраќај кој на кратко паузира при преминот низ Република Македонија може да остане под нивна директна контрола.

Истоварување. Напуштањето на воздухопловот по слетување, освен од страна на екипаж или патници кои продолжуваат во наредната фаза од истиот директен лет.

Дезинсекција. Операција при која се преземаат сите мерки за контрола или уништување на инсектите присутни во воздухопловот и во контејнерите.

Влегување во воздухоплов. Влегување на патниците во воздухопловот заради започнување на летот, освен на таков екипаж или патници кои влегле во претходна фаза на истиот директен лет.

Член на летечкиот екипаж. Лиценцирани членови на екипажот на кој му се доделени задолженија кои се од суштинско значење за бодирање на воздухопловот за време на летот.

Слободна зона. Дел од територијата на Република Македонија, каде што кои било воведени стоки општо се сметаат, доколку станува збор за увозни давачки и такси, како да се наоѓаат надвор од царинската територија.

Операција на генерална авијација. Воздухопловна операција, која не е операција на комерцијален воздушен превоз или операција од областа на специјализирани услуги со воздухоплов.

Земска опрема. Специјализирани предмети кои се користат при одржување, поправка и сервисирање на воздухопловот на земја, вклучувајќи опрема за тестирање и опрема за ракување со товар и патници.

Контрола на миграцијата. Мерки усвоени од страна на Република Македонија, за контрола на влезот, транзитот и заминувањето на лицата кои патуваат по воздушен пат, на нивните територии.

Увозни давачки и даноци. Царински давачки и сите други давачки, даноци или наплати, кои се собираат при или во врска со увозот на стоки. Не се вклучени кои било наплати чиј износ е ограничен до приближниот трошок за трошоците поднесени или собрани од страна на царината во името на друга државна власт.

Лице со несоодветна документација. Лице кое патува, или се обидува да патува: (а) со патна исправа со истечена важност или неважечка виза (б) со лажна, фалсификувана или изменета патна исправа или виза; (в) со нечија друга патна исправа или виза; (г) без патна исправа; или (д) без виза, доколку е потребно да ја има.

Лице на кое не му се дозволува влез. Лице на кое му е, или ќе му биде одбиена дозвола за влез во Република Македонија од страна на нејзините надлежни власти.

Инфицирана област. (во смисол на човеково здравје) Дефинирана според епидемиолошките принципи од страна на здравствената администрација која ја пријавува болеста во Република Македонија и нема потреба да биде во согласност со административните ограничувања. Се работи за тој дел од територијата кој, поради карактеристики на популацијата, густина и подвижност и/или вектор или потенцијал за резервоар за животни.

Забелешка. -Листа на инфицирани области забележани од страна на здравствените администрации се објавува во неделниот епидемиолошки извештај на Светската здравствена организација.

Меѓународен аеродром. Кој било аеродром определен од страна на Република Македонија на чијашто територија се наоѓа како аеродром за влез и заминување за меѓународен воздушен сообраќај, каде се извршуваат формалностите својствени за царина, имиграции, јавно здравје, карантин на животни и растенија и слични постапки.

Товарење. Поставување на товар, пошта, багаж или резерви во воздухопловот кои треба да се пренесат на еден лет.

Пошта. Испраќање на кореспонденција и други предмети ставени на располагање од страна на и планирани за испорака до поштенски служби согласно правилата на Универзалната поштенска унија (УПУ).

Погрешно испорачан багаж. Багаж кој ненамерно или случајно е одделен од патниците или екипажот.

Контрола на наркотични средства. Мерки за контрола на незаконско пренесување на наркотични средства и психотропни супстанции по воздушен пат.

Инвалид. Кое било лице чија подвижност е ограничена поради физичка неспособност, сензорна или локомоторна), интелектуален недостаток, возраст, болест или која било друга причина за инвалидитет при учествување во сообраќај и за чија ситуација е потребно посебно внимание и адаптација на потребите на лицето за услугите кои стојат на располагање на сите патници.

Водач на воздухопловот. Пилотот определен од страна на операторот, или во случајот на општата воздушна пловидба, сопственикот, да биде задолжен за безбедното изведување на лет.

Јавни органи. Министерствата, државните органи или други правни и физички лица на Република Македонија кои се одговорни за применувањето и спроведување на одредени закони и прописи на Република Македонија кои се однесуваат на кој било аспект од овие Стандарди и препорачани практики.

Ослободување на стока. Активност од страна на царината за дозволување стоки кои се подложни на одобрување да бидат ставени на располагање на лицата за кои се работи.

Помошни летови. Летови кои се вршат заради хуманитарни цели кои превезуваат помошен персонал и помошни залихи како храна, облека заштита, медицински и други предмети за време на или по вонредна состојба и/или катастрофа и/или се користат за евакуација на лица од места каде на нивниот живот или здравје им се заканува таква вонредна состојба и/или катастрофа до сигурно засолниште во истата земја или друга земја која сака да прими такви лица.

Отстранување на лице. Мерка на Јавните органи, во согласност со нејзините закони, со која му се наредува на лицето да ја напушти Република Македонија.

Решение за отстранување. Писмено решение кое Јавните органи му го врачуваат на авиопревозникот на чиј лет лицето на кое не му се дозволува влез допатувало во Република Македонија, со кое му се наредува на авиопревозникот да го отстрани тоа лице од нејзината територија.

Проценка на опасноста. Проценка од страна на Јавните органи кои вршат депортација на тоа дали депортивецот е подобен за да биде отстранет со приружба или без придружба по пат на комерцијален воздушен сообраќај. Проценката треба да ги земе предвид сите односни фактори, вклучувајќи ја и здравствената, менталната и физичката подобност за превоз на комерцијален лет, готовност или неготовност за патување, шеми на однесување и која било историја на насилство.

Организација на опасност. Систематската апликација на постапки и практики за организација кои обезбедуваат неопходни информации за царината за работа со дејства или пратки кои претставуваат ризик.

Безбедносна опрема. Специјализирани направи за користење, посебно или како дел од систем при заштитата или откривањето на дејствата на незаконско мешање со цивилната воздушна пловидба и нејзините капацитети.

Резервни делови. Предмети, кои вклучуваат мотори и пропелери, кои служат за поправка или замена за вградување во воздухопловот.

Земја на регистар. Земјата во чиј регистар влегол воздухопловот.

Залихи. а) Залихи за конзумација; и б) Залихи кои треба да се однесат.

Залихи за конзумација: Стока планирана за конзумирање од страна на патниците и екипажот во воздухопловот, без разлика дали се продава, и стоки неопходни за работата и одржувањето на воздухопловот вклучувајќи гориво и подмачкувачи.

Залихи кои треба да се однесат. Стоки за продажба на патниците и екипажот на воздухопловот за кои се планира да бидат приземјени.

Привремена дозвола за влез. Царинска постапка согласно која одредени стоки можат да се донесат во царинска територија под услов да е целосно или делумно ослободена од исплаќање на увозни давачки и даноци. Таквите стоки мора да се увезуваат за посебна цел и мора да се планираат за повторно извезување во рамките на назначен период и без да се има подложено на која било промена освен вообичаено обезвреднување поради нивното искористување.

Директен лет. Одредена операција со воздухоплов, идентификувана од страна на операторот со користење цело време на истиот симбол, од местото на поаѓање преку кои било посредни точки до местото на пристигнување.

Патна исправа. Пасош или друг официјален документ за идентификација издаден од страна на земја или организација, кој законскиот имател може да го користи за меѓународно патување.

Непридружен багаж. Багаж кој се пренесува како товар и може или не може да се превезува на истиот воздухоплов со лицето на кое му припаѓа.

Неподигнат багаж. Багаж кој пристигнува на аеродромот и не е земен или подигнат од страна на патник.

Неидентификуван багаж. Багаж на аеродром со или без картичка кој не е земен или идентификуван од страна на патник.

Растоварување. Отстранување на товар, пошта, багаж или залихи од воздухоплов по слетување.

Посетител. Кое било лице кое се симнува од воздухоплов и влегува во територијата на Република Македонија, која не е таа во која тоа лице вообичаено престојува; останува таму законски како што е препишано од страна на Република Македонија за законски неимигрирачки цели, како што се одмор, рекреација, спорт, здравје, семејни причини, ацилак или работа; и не започнува со какво било занимање за добивка за време на престојот на посетената територија.

Б. Општи принципи

1.1 Стандардите и препорачаните практики во овој анекс се применуваат за сите категории на операции со воздухоплов, освен кога одредена одредба се однесува посебно на само еден тип на операција.

1.2. Јавните органи треба да ги преземат нужните мерки за да се осигураат дека:

а) времето потребно за спроведување на граничните контроли во однос на лицата и воздухопловот и за ослободувањето/одобрувањето на стоките се одржува на минимум.

б) која било потешкотија предизвикана од применувањето на административни и контролни барања се одржуваат на минимум.

в) размената на значајни информации помеѓу договорните земји, операторите и аеродромите ќе се поттикнува и промовира до најголема можна мерка; и

г) се одржуваат оптимални нивоа на безбедност и усогласеност со закон.

1.3 Јавните органи треба да користат слободен избор при примената на процедурите за гранична контрола за ослободување/одобрување на стоките.

1.4 Јавните органи треба да развијат ефективна информативна технологија за да ја зголемат ефикасноста и ефективноста на нивните процедури на аеродромите.

1.5 Јавните органи треба да развијат постапки за сместување на податоци пред присигнување за да овозможат експедитивно ослободување/одобрување.

1.6 Одредбите од овој Анекс не ја исклучуваат примената на националната регулатива во врска со безбедносните мерки на воздушната пловидба или други нужни контроли.

ГЛАВА 2. ВЛЕЗ И ЗАМИНУВАЊЕ НА ВОЗДУХОПЛОВ

А. Општо

2.1 Јавните органи усвојуваат соодветни мерки за одобрување на воздухопловот кој пристигнува од или заминува во друга договорна земја и нив ги спроведуваат на таков начин за да спречат непотребни одложувања.

2.2 При развивањето на постапки кои за цел имат ефикасно издавање одобрувања за воздухоплов кој влегува или заминува, Јавните органи ја земаат во предвид примената на мерките за безбедност на воздушната пловидба или контрола на наркотици, каде што е соодветно.

2.3 **Препорачана практика.** *-Соодветните јавни органи на Република Македонија влегуваат во Меморандумот на разбирање со авиокомпаниите кои обезбедуваат меѓународни услуги на Република Македонија и со операторите на нејзините меѓународни аеродроми, поставувајќи упатства за нивна взаемна соработка во соочување со опасноста поставена од страна на меѓународната трговија со дрога и психотропни супстанции. Таквиот Меморандум на разбирање се моделира според применливите шеми развиени од страна на Светската царинска организација за оваа цел. Како додаток на ова, јавни органи на Република Македонија се охрабруваат да склучат меморандум на разбирање помеѓу нив.*

2.4 **Препорачана практика.** *-Согласно Меѓународните здравствени прописи на Светската здравствена организација, јавни органи на Република Македонија не го прекинуваат воздушниот сообраќај заради здравствени причини. Во случаи кога, во исклучителни ситуации, таквите суспензии на услугите се разгледуваат, , јавни органи на Република Македонија прво ја консултираат Светската здравствена организација и здравствените органи на земјата на појавувањето на болеста пред донесување на која било одлука како суспензија на воздушниот сообраќај.*

Б. Документи - услови и користење

2.5 Јавните органи не треба да бараат други документи, од оние кои веќе се споменати во оваа глава за влез и заминување на воздухопловот.

2.6 Јавните органи не треба бараат виза, ниту треба да се бара каква било виза или друг надоместок, во врска со користењето на која било документација потребна за влез или заминување на воздухоплов.

2.7 **Препорачани практики.**-Документите за влез и заминување на воздухопловот треба да се прифаќаат доколку се дадени на арапски, англиски, француски, руски или шпански јазик. Јавните органи може да бараат устен или писмен превод на македонски јазик.

2.8 Согласно технолошките капацитети на Република Македонија, документите за влез и заминување на воздухопловот треба да се прифаќаат кога ќе бидат презентирани:

- а) во електронска форма, пренесена во информативниот систем на јавните органи;
- б) во хартиена форма, произведени или пренесени електронски; или
- в) во хартиена форма, пополнети рачно следејќи ги форматите прикажани во овој Анекс.

2.9 Кога одреден документ се пренесува од страна на или во името на авиопревозникот и се прима од страна на јавните органи во електронска форма, истите не треба да бараат презентација на истиот документ во хартиена форма.

2.10 Јавните органи вообичаено не бараат презентација на општа декларација.

2.10.1 Во случаите кога се бара општа декларација, барањата за информации се ограничуваат на елементите наведени во додаток 1 на ИКАО Анекс 9. Информациите се прифаќаат или во електронска или хартиена форма.

2.11. Кога јавните органи бараат Општа декларација само за потврдување, треба да применат мерки преку кои тоа потврдување може да се задоволи со приложена изјава, или рачно или со користење на гумен печат кој што го содржи потребниот текст, на едната страна од карго манифестот-листата на товар. Таквото потврдување ќе биде потпишано од овластен агент или од водачот на воздухопловот.

2.12. Јавните органи вообичаено не бараат презентација на патнички манифест-листа на патници. Во случај кога се бара листа на патници, барањата за информации треба да се ограничи на елементите содржани во Додаток 2 на ИКАО Анекс 9. Информацијата треба да се прифати или во електронска или во хартиена форма.

2.13. Кога јавните органи бараат приложување на карго манифест- листата на товарот во писмена форма, треба да го прифати или:

- а) во форма прикажана во Додаток 3 на ИКАО Анекс 9, комплетиран според инструкциите; или

б) во форма прикажана во Додаток 3 на ИКАО Анекс 9, делумно комплетиран, со копија од секој воздушен товарен лист кој што го преставува товарот во воздухопловот.

2.14. Јавните органи не треба да бараат приложување на писмена декларација на стоката која што останува во воздухопловот.

2.15. Што се однесува до стоките натоварени или истоварени од воздухопловот, информацијата која што се бара во товарниот лист ќе се ограничи на:

а) информација која што е дадена во заглавието на форматот на товарниот лист;

б) бројот на единици на секоја роба; и

в) природата на секоја роба.

2.16. Јавните органи нема да бараат презентација на листа од придружуван или загубен багаж натоварен на или истоверен од воздухопловот.

2.17. Јавните органи нема да бараат презентација на писмена декларација на поштата, поинаква од формата пропишана во Актите кој се во сила од Светската поштенска унија.

2.18. Јавните органи нема да бараат од авиопревозниците да достават до јавните служби повеќе од три копии од погоре споменатите документи во времето на влегување или излегување од воздухопловот.

2.19. Ако во воздухопловот не влегуваат/излегуваат патници или се товара/истовара товарот, стоки или пошта, потребните документи нема да се бараат, а обезбедената соодветна нотација е вклучена во Општата декларација.

В. Исправка на документи

2.20. Во случај да се најдат грешки во било кој од горе споменатите документи, засегнатите јавни служби ќе му овозможат на авиопревозникот или овластениот агент да ги поправи таквите грешки или алтернативно самите ќе ги поправат.

2.21. Авиопревозникот или овластениот агент нема да се подложи на казни ако ја задоволи загриженоста на јавните служби дека било каква грешка која е најдена во таквите документи била ненамерна и без намера да служи за измама или целосна негрижа. Кога се смета за неопходно да се оневозможи повторување на такви грешки, казната не треба да биде поголема од неопходноста за да се постигне таа цел.

Г. Дезинсекција на воздухоплов

2.22. Јавните органи ќе ги ограничат било кои рутински побарувања за дезинсекцијата на воздухопловните кабини и пилотската кабина со аеросол додека патниците и екипажот се во воздухопловот, за истите воздухопловни активности од кои произлегуваат, или оперирајќи преку, територии кои што се сметаат дека се потенцијална закана за јавното здравје, земјоделие и екологија.

2.23. Јавните органи кои бараат дезинсекција на воздухопловот треба периодично да ги преразгледуваат своите побарувања и да ги менуваат како што е соодветно, во однос на сите расположиви докази поврзани со преносот на инсекти до нивните соодветни територии преку воздухопловот.

2.24. Кога дезинсекцијата е потребна, јавните органи треба да ги овластат или прифатат само оние методи и инсектициди кои се препорачани од страна на Светската здравствена организација.

Забелешка. Со оваа одредба не се исклучува пробата и тестирањето на други методи за конечно одобрување од Светската здравствена организација.

2.25. Јавните органи треба да се осигураат дека нивните процедури за дезинсекција не се штетни по здравјето на патниците и екипажот и им причинува минимално вознемирување.

2.26. Јавните органи, на барање, треба да ги обезбедат авиопревозниците со соодветни информации, со едноставен јазик за екипажот и патниците, појаснувајќи ги релевантните национални регулативи, причините за барањата и безбедноста на добро извршената дезинсекција на воздухопловот.

2.27. Кога дезинсекцијата била извршена во согласност со процедурите препорачани од страна на Светската здравствена организација, Јавните органи треба да го прифатат релевантното сертифицирање согласно Општата декларација како што е предвидено во додаток 1 на ИКАО Анекс 9 или, во случај на останатата дезинсекција, сертификат за останата дезинсекција како што е дадена во Додаток 4 на ИКАО Анекс 9.

2.28. Кога дезинсекцијата правилно била извршена согласно со т.2.24 и кога сертификат согласно т. 2.27 е презентираан на јавните органи на земјата на пристигнување нормално е тие да го прифатат тој сертификат и да им дозволат на патниците и екипажот веднаш да го напуштат воздухопловот.

2.29. Јавните органи треба да се осигураат дека било кој инсектицид или каква било друга субстанца користена за дезинсекција, нема штетан ефект на структурата на воздухопловот или на неговата оперативна опрема. Нема да се употребуваат запаливите хемиски компоненти или раствори кои веројатно би ја оштетиле структурата на воздухопловот, предизвикувајќи корозија или други ефекти.

Д. Дезинфекција на воздухопловот

2.30. Јавните органи ги дефинираат видовите на животни или продукти од животинско потекло за кои, кога се носат по воздушен пат, воздухопловот

треба да биде дезинфициран и нормално кога го ослободува воздухопловот од дезинфекција кога таквите животни или животински продукти се пренесуваат во одобрени контејнери придружувани со формални уверенија од здравствените власти. Кога се бара дезинфекција на воздухопловите се применуваат следниве мерки:

- а) молбата се ограничува единствено на контејнерот или на делот на воздухопловот каде што е извршен преносот;
- б) дезинфекцијата се извршува експедитивно; и
- в) нема да се употребуваат запаливите хемиски компоненти или раствори кои веројатно би ја оштетиле структурата на воздухопловот, како што би било преку корозија или хемикалии кои веројатно би го оштетиле здравјето на патниците.

Забелешка.-Кога се бара дезинфекција на воздухопловот заради заштита на здравјето на животните, можат да се користат само тие методи и средства за дезинфицирање препорачани од меѓународната канцеларија за епидемии кај животните.

Г. Уредување кое се однесува на општата меѓународна авијација и другите нередовни летови

I. Општо

2.31. Јавните органи ги објавуваат нивните побарувања кои се однесуваат на претходни известувања и молби за предходно одобрување на општа авијација и други нередовни летови преку нејзиниот Зборник на воздухопловни информации (АИП).

2.32. Јавните органи кои бараат претходни известувања за намерно слетување на воздухоплов на нејзина територија или молби за предходно одобрување одредуваат една служба за да ги прими и координира владините одговори на таквите известувања или молби.

2.33. Јавните органи треба да посочат во нејзиниот Зборник на воздухопловни информации (АИП), поштенски адреси и, кога е можно, адресите на АФТН, бројот на телекс или кабел адреси, број на факс, е-маил адреси, веб страна и телефонски број на службата означено како во 2.32.

2.34. Во Република Македонија известувањата на задолжените служби за гранична инспекција, на пример за царина, емиграција или карантин, за планирани пристигнувања, заминувањата или транзит операциите треба да бидат одговорност на службата назначено како во 2.32.

II. Претходно одобрување

2.35. Јавните органи нема да бараат претходно одобрување или известување да биде поднесено по дипломатски пат освен кога самиот лет е дипломатски по природа.

2.36. Јавните органи кои бараат авиопревозниците да поднесат барање за претходно одобрување треба да:

а) воспостават процедури со кои што таквите барања веднаш ќе се решаваат;

б) го направат одобрувањето ефективно во одредено времетраење или каде што е можно, за одреден број на летови; и

в) не наметнуваат надоместоци, плаќања или цени за издавањето на таквото одобрение.

2.37 **Препорачана практика.** Во случај кога воздухопловот учествува во превоз на патници, товар или пошта за плата или закуп, Јавните органи не треба да бараат повеќе од следниве детали во барањата за предходно одобрување:

а) име на операторот;

б) видот на воздухопловот и регистрациски ознаки;

в) датум и време на пристигнување во, и заминување од, засегнатиот аеродром;

г) место или места на натоварување и истоварување во странство, како можен случај, на патници и/или товар;

д) цел на лет и број на патници и/или вид и количина на товар; и

ѓ) име, адреса и работа на чартер-превозникот, ако има.

2.37.1 **Препорачана практика.** Јавните органи треба да го објават, во нејзиниот Зборник на воздухопловни информации (АИП), минималниот протек на време потребно пред летот за процедурата по барањата за предходно одобрување како што е прикажано во параграф 2.37.

2.38 **Препорачана практика.** Во случај кога воздухоплов, безоглед дали врши транзит без стопирање или стопирање во несообраќајни цели, Јавните органи кои, од безбедносни причини за летот, бараат предходно одобрување, не треба да бараат која било друга информација вон онаа кој е содржана во планот за лет, кога е поднесено барање за предходно одобрување.

Забелешка. Спецификации за планови за лет се како што се дадени во Анекс 2 - Правила на летање.

2.39 Јавните органи кои бараат претходно одобрување за летови на кои се однесува т. 2,38 нема да бараат барањето да биде пополнето повеќе од три работни дена однапред.

III. Претходно известување за пристигнување

2.40 Во случај кога воздухопловот или врши транзит без стопирање или стопирање во несообраќајни цели, Јавните органи, нема да бараат повеќе претходни известувања за таквите активности од оние што ги бара контролата на летање и заинтересираните служби за гранична инспекција.

Забелешка.- Оваа одредба не е наменета за да го заштити барањето од соодветните контролни мерки за наркотици.

2.41 Јавните органи ја прифаќаат информацијата содржана во планот за летање како адекватно претходно известување за пристигнување, предвидено дека таквата информација е примена најмалку два часа пред пристигнувањето и дека слетувањето се случува на претходно означен меѓународен аеродром.

IV. Одобрување и престој на воздухоплов

2.42. Препорачана практика. *На меѓународните аеродроми каде има меѓународни опити воздухопловни операции, Јавните органи треба да обезбедат адекватно ниво на гранична инспекција и служба за одобрување на тие операции. Јавните органи, во соработка со авиопревозниците и операторите на аеродроми треба, како цел, да утврдат вкупен временски период од 60 минути во целост, за завршување на сите формалности за заминување/пристигнување, вклучувајќи ги и мерките за воздухопловна безбедност за воздухоплов за кој е потребна само обична обработка, пресметано од периодот кога кабинскиот екипаж го претставува воздухопловот на првото место за обработка на аеродромот.*

Забелешка: -„Потребните формалности за заминување/пристигнување“, кои треба да се завршат во рок од 60 минути треба да се состојат од мерки за воздухопловно обезбедување и, по потреба, наплата на аеродромски надоместоци и други такси, како и мерки на граничната контрола.

2.43. Препорачана практика. *-На меѓународните аеродроми каде меѓународните опити воздухопловни операции се ретки, Јавните органи треба да определат една владина служба за да го превземе, во име на сите служби за гранични инспекции, давањето на одобренија на воздухоплови и нивните товари.*

2.44 Воздухоплов кој што не е ангажиран во редовните меѓународни воздушни услуги и кој што лета до или низ било кој одреден меѓународен аеродром на Република Македонија и каде е привремено дозволено

ослободување од царини во согласност со чл.24 од Конвенцијата треба да му се дозволи да остане во Република Македонија, во период кој што е одреден од Јавните органи, без потребни обезбедувања за царинските такси за воздухопловот.

ГЛАВА 3. ВЛЕЗ И ЗАМИНУВАЊЕ НА ЛИЦА И НИВНИТЕ БАГАЖИ

А. Општо

3.1. Со цел да се олеснат и забрзаат одобрувањата на лица кои што влегуваат или заминуваат по воздушен пат, Јавните органи треба да усвојат регулативи за гранични контролни соодветни со средината на воздушниот транспорт и кои се применуваат на начин со кој се избегнуваат непотребните одложувања.

3.2. Во развојните процедури кои што се стремат кон ефикасност на барањата на граничната контрола на патниците и екипажот, Јавните органи ја земаат во предвид потребата од воздухопловна безбедност, граничен интегритет, мерки за контрола на наркотици, мерки за контрола на имиграција, каде што е потребно.

3.3. Јавните органи кои користат чипови со интегрирано коло (ИК) или други опционални машински читливи технологии за покажување на личните податоци, вклучувајќи ги и биометричките податоци, во своите патни исправи вметнуваат одредба со која кодираните податоци можат да му се откријат на имателот на документот, на барање.

3.4. Јавните органи не ја продолжуваат важноста на нивните машински читливи патни исправи.

Забелешка 1.- Спецификациите за машински читливи патни исправи (Док 9303, серија) не дозволуваат измена на датумот на истекување на важноста, како и на другите податоци во машински читливата зона.

Забелешка 2.- Јавните органи чии домашни закони, односно прописи, дозволуваат продолжување на периодот на важење треба да го изменат соодветниот текст во разумен рок.

Б. Документи потребни за патување

3.5. Други документи освен оние кои што се предвидени во оваа глава нема да се бараат од страна на Јавните органи за влез во, или заминување од нивните територии, за посетителите.

3.6. Јавните органи на посетителите кои што патуваат по воздушен пат нема да им бараат да покажат било кој друг документ за идентификација, доколку поседуваат валидни пасоши признаени од земјата која што ги прима и поседуваат валидни визи, каде што е потребно.

Забелешка. Намерата на горната одредба не е да се обесхрабрат Јавните органи, од прифаќање на други официјални документи за идентитет при патување, како што се национални лични карти, документи за идентификација издадени во поморството, карти/дозволи за престој на странци и привремени патни документи за идентификација.

В. Безбедност на патните исправи

3.7 Јавните органи редовно ги ажурираат безбедносните карактеристики на новите верзии на нивните патни исправи, за да ги заштитат од злоупотреба, како и за да го олеснат откривањето на случаи при кои тие документи биле незаконски изменети, копирани или издадени.

3.8 Јавните органи вршат контрола при изготвувањето и издавањето на патни исправи, за да се заштитат од кражба на нивните залихи, како и од злоупотреба на новоиздадените патни исправи.

3.9 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да ги вклучат биометричките податоци во нивните машински читливи пасоши, визи и други официјални патни исправи, со употреба на една или повеќе опционални технологии за складирање на податоци, како дополние на машински читливата зона, како што е наведено во Док 9303 Машински читливи патни исправи. Потребните податоци кои се складираат на чип со интегрирано коло се исти како и оние кои се испечатени на страната со податоци, односно како податоците кои се содржат во машински читливата зона заедно со дигитална фотографија. Сликата, -ите на отпечатоци од прсти и/или сликата, -ите на рожницата се опционални биометрички податоци за Јавните органи кои сакаат да ја надополнат сликата на лицето со други биометрички податоци во пасошот. Јавните органи кои вклучуваат биометрички податоци во своите машински читливи пасоши треба да ги складираат податоците во безконтактен чип со интегрирано коло во согласност со ИСО/ИЕЦ 14443 и програмиран согласно логичката структура на податоците, како што е утврдено од страна на Меѓународната организација за цивилно воздухопловство.*

Г. Патни исправи

3.10 Јавните органи започнуваат да издаваат само машински читливи пасоши согласно спецификациите на Док 9303, Дел И, најдоцна до 1 април, 2010 год.

Забелешка.-Намерата на оваа одредба не е да го спречи издавањето на пасоши кои не можат да се читаат со машина или пак на привремени патни исправи кои имаат ограничена важност при вонредни состојби.

3.10.1 Јавните органи ќе осигурат датумот на истекување на пасошите издадени по 24 ноември 2005 год. и кои не можат да се читаат на машина да биде пред 24 ноември 2015 год.

3.11 Препорачана практика.-Кога Јавните органи издаваат документи за идентификација или визи кои се прифатени заради патување, тие треба да ги издадат во машински читлива форма, како што е наведено во Док 9303 (серија), Машински читливи патни исправи.

3.12 При издавањето на пасоши кои не можат да се читаат со машина, Јавните органи осигуруваат дека податоците за лична идентификација и за издавање на документот, како и форматот на страната со податоци се во согласност со „визуелната зона“ пропишана со Док 9303, Дел 1, Машински читливи пасоши. „Машински читливата зона“ се пополнува со зборови како „овој пасош не е машински читлив“ или други податоци, за да се спречи незаконското вметнување на машински читливи карактери.

3.13 Препорачана практика.- Јавните органи треба да утврдат простории кои се пристапни за јавноста, за прием на барањата за пасош и/или за издавањето на пасоши.

3.14 Јавните органи воспоставуваат транспарентни процедури за поднесување на барање за издавање, продолжување или замена на пасошите и, на барање, им даваат на потенцијалните баратели информации за објаснување на нивните барања.

3.14.1 Препорачана практика.- Доколку за издавањето или продолжувањето на пасошот се наплаќа каков било надоместок, износот за тој надоместок нема да биде поголем од работниот трошок.

3.15 Јавните органи издаваат посебен пасош за секое лице, без разлика на годините.

3.16 Препорачана практика. –При издавањето на пасоши заради туристички или деловни патувања, Јавните органи обично треба да обезбедат тие пасоши да важат најмалку пет години, за неограничен број на патувања и за патување во сите земји и територии.

Забелешка 1.- Земајќи го предвид ограниченото траење на документите и променливиот изглед на имателот на пасошот со текот на времето, се препорачува период на важење од најмногу десет години.

Забелешка 2. Вонредните, дипломатските, службените и другите пасоши за специјални намени можат да имаат пократок рок на важење.

Д. Излезни визи

3.17. Јавните органи не треба да бараат излезни визи на нивните државјани кои што сакаат да патуваат во странство ниту пак од посетители на крајот на нивниот престој таму.

3.18. Препорачана практика.- Јавните органи не треба да бараат излезни визи од странците кои престојуваат кај нив, а кои што сакаат да патуваат во странство.

3.19 **Препорачана практика.**- *Јавните органи треба да се одкажат од, или да ги укинат влезните визи за државјаните на максимален број на држави, кои што бараат влез како посетители.*

3.20 Јавните органи не треба да бараат виза за повеќе влегувања на своите државјани.

3.21 **Препорачана практика.**- *Јавните органи не треба да бараат визи за повеќе влегувања од странците кои престојуваат кај нив, а кои имаат законска дозвола за постојан престој.*

3.22 Јавните органи треба да воспостават едноставни и транспарентни процедури по однос на барањата за издавање на влезни визи за потенцијални посетители, и треба да се осигураат дека по однос на барањата за такви визи се постапува што е можно побрзо по примањето.

3.23 **Препорачана практика.**- *При процедурата за издавање виза нормално не би требало да има потреба барателот лично да присуствува во просториите за издавање.*

3.24 Кога им се издава влезна виза на потенцијални посетители, Јавните органи нормално треба да обезбедат валидноста на таквите визи да биде за период од најмалку шест месеци од датумот на издавање без разлика на бројот на влегувања и разбирање дека траењето за секој престој треба да биде ограничено.

3.25 **Препорачана практика.**- *Кога се издаваат визи кои што не се компјутерски проверливи, Јавните органи треба да потврдат дека личните податоци и податоците за издавање на таквите документи одговараат на специфичноста во видливата зона на компјутерски проверливата виза, како што е дадено во ДОК 9303, Дел 2 Компјутерски проверливи визи.*

Г. Карти за влегување/излегување од воздухопловот

3.26 **Препорачана практика.** - *Јавните органи не треба да бараат ниту од посетителите кои што патуваат по воздушен пат ниту од авиопревозниците во нивно име, идентификациона информација на писмено, дополнително на веќе приложеното во нивните документи за идентификација. Каде е потребен збир на информации за идентитет, Јавните органи треба да развијат систем за електронско чување на овие информации за компјутерски проверливите патнички документи или други извори.*

3.27 Јавните органи кои што бараат писмен запис на лични податоци од посетителите кои што пристигаат или заминуваат по воздушен пат треба да ги ограничат своите барања за информации на она што е дадено во Додаток 5 на ИКАО Анекс 9-Карти за влегување/излегување од воздухопловот.

3.28. Кога Јавните органи бараат карти за влегување/излегување од воздухопловот, треба да прифатат нивно пополнување од страна на посетителите и треба да бараат да бидат пополнети или проверени од страна на авиопревозникот.

3.29 Јавните органи кои што бараат покажување на карти за влегување/излегување, треба да ги обезбедат авиокомпаниите или нивните патнички агенции со такви карти, без наплаќање, за да им се поделат на патниците кои заминуваат пред влегувањето, или на патниците кои што пристигнуваат во текот на летот.

Е. Уверенија за вакцинација

3.30 Во случаите каде што се бара доказ за заштита од карантински болести, Јавните органи треба да ги прифатат Меѓународните уверенија за вакцинација или ревакцинација пропишани од Светската здравствена организација во Меѓународните здравствени регулативи.

Ж. Инспекција на патни исправи

3.31 Јавните органи им помагаат на авиопревозниците при евалуацијата на патните исправи кои ги покажуваат патниците, за да се спречи измама и злоупотреба.

3.32 **Препорачана практика.** – *Јавните органи треба да земат во предвид склучување на аранжмани со други договорни земји, за да се овозможи да се постават службеници за врски на аеродромите за да им помогнат на авиопревозниците да ја утврдат важноста и автентичноста на патните исправи на лицата кои влегуваат во воздухопловот.*

3.33 Авиопревозниците ги преземаат потребните мерки на претпазливост на местото на влегување во воздухопловот, за да осигурат дека патниците ги поседуваат документите пропишани од страна на земјите за транзитот и одредиштето, заради контрола, како што е опишано во ова поглавје.

З. Процедури на заминување

3.34 Јавните органи нема да бараат влезни такси за одобрената за влегување на посетителите.

3.35 Јавните органи нема да го сметаат авиопревозникот за одговорен во случај неплаќање на влезни такси од било кој патник.

3.36 **Препорачана практика.** - *Јавните органи во соработка со авиопревозниците и аеродромската управа треба да воспостават како цел, вкупниот период на време, да биде 60 минути за да во целост се завршат потребните формалности за заминување на сите патници, предвидувајќи не повеќе од нормална обработка, пресметана од времето на првото претставување на патникот на првото место за обработка на аеродромот (т.е. влезно пријавување кај авиокомпанијата, место за безбедносна контрола или*

други места за барања контрола зависно од индивидуалната организација на секој аеродром)

Забелешка. За да "Потребните формалности за заминување" бидат завршени во текот на препорачаните 60 минути тие треба да ги вклучат и влезното пријавување авиокомпанијата, мерките на воздухопловна безбедност и, каде што е применливо, собирањето на аеродромски давачки и други давачки и мерките на гранична контрола при заминување, како на пр. пасошката, карантинската или царинската контрола.

3.37 Препорачана практика.- *Јавните органи кои што бараат проверка од страна на јавни служби на патните документи на патниците кои заминуваат од нивната територија, треба во соработка со аеродромската управа, да користат применлива технологија и да усвојат повеќе канален систем за проверка или друг начин на насочување на движењето на патниците, со цел да се забрза таквата проверка.*

3.38 Договорните земји вообичаено нема да бараат спроведување на контролна гранична проверка на багажот на патниците кои што заминуваат од нивната територија.

S. Процедури и обврски за влез

3.39 Препорачана практика.- *Јавните органи, во соработка со авиопревозниците и операторите на аеродроми треба да обезбедат извршување на царинските формалности во рок од 45 минути од симнувањето од воздухопловот на сите патници за кои е потребна само вообичаена проверка, без разлика на големината на воздухопловот и планираното време на пристигнување.*

3.40 За да се забрзаат проверките, јавните органи, во соработка со операторите на аеродроми користат применлива технологија и усвојуваат систем со повеќе патеки за проверка на миграцијата, или пак други начини за насочување на патниците на меѓународни аеродроми на кои тие мерки се оправдани поради обемот на проток на патници.

3.41 Освен во посебни околности, јавните органи не бараат патните исправи или другите документи за идентификација да се земат од патниците, односно екипажот, пред тие да пристигнат на местата за пасошка контрола.

3.42 Односните јавни органи експедитивно ги прифаќаат патниците и екипажот за да проверат дали може да се дозволи нивниот влез во земјата.

Забелешка. –Патникот, односно членот на екипажот се „прифаќа за проверка“ кога прв пат ќе се појави на контролното место за пристигнувања по слегувањето од воздухопловот, за да бара влез во Република Македонија, а тогаш контролниот службеник одлучува дали ќе му биде дозволен влезот. Тука не спаѓа забележувањето на патни исправи, кои можат да се изнесат веднаш по слегувањето од воздухопловот.

3.43 Авиопревозникот е одговорен за надлежноста и грижата за патниците и членовите на екипажот кои слегуваат од воздухопловот од моментот кога го напуштаат воздухопловот, сè додека не бидат прифатени за проверка, како што е наведено во 3.42.

3.44 Препорачана практика. – *По тој прием, односните јавни органи треба да бидат одговорни за надлежноста и грижата за патниците и членовите на екипажот, сè додека не им биде дозволен влезот или пак се утврди дека не им се дозволува влез.*

3.45 Обврската на авиопревозникот за надлежност и грижа за патниците и членовите на екипажот престануваат од моментот кога на тие лица им е дозволен влез во таа земја.

3.46 Јавните органи ги заплenuваат лажните или фалсификуваните патни исправи. Јавните органи исто така ги заплenuваат патните исправи на лицето кое се претставува како законскиот имател на патниот документ. Тие документи се отстрануваат од употреба веднаш и им се враќаат на соодветните надлежни органи на земјата која е наведена како издавач, или пак на резидентната дипломатска мисија на земјата.

3.47 Препорачана практика. – *Тогаш кога одговара, јавните органи треба да воведат систем на давање информации за патниците однапред, кој опфаќа земање на одредени податоци од пасошот или визата пред поаѓање, пренос на податоци по електронски пат до односните јавни органи и анализа на тие податоци заради справување со ризици пред пристигнувањето, за да се забрзаат царинските формалности. За да се сведе на минимум времето на опслужување при чекирање, треба да се користат направи за читање на документи за да се земат податоците од машински читливите патни исправи.*

3.47.1 Кога се наведуваат информациите за идентификација на патниците кои треба да се пренесат, договорните земји во патните исправи ги бараат само елементите од податоците кои се во машински читлива форма, во согласност со спецификациите кои се содржат во Док 9303 (серија), Машински читливи патни исправи. Сите потребни информации се во согласност со спецификациите за пораките UN-EDIFACT PAXLST.

3.47.2 Препорачана практика. – *Јавните органи не наметнуваат парични казни и санкции за авиопревозниците за какви било грешки кои се предизвикани од дефект на системите, како резултат на кои може да се јави (или да не се јави) пренос на неисправни податоци до јавните органи во согласност со системите за претходно давање на информации за патниците.*

3.47.3 Јавните органи кои бараат податоците за патниците да се пренесуваат по електронски пат преку систем за претходно давање на информации за патниците нема да бараат ниту список на патници во хартиена форма.

3.48 Препорачана практика. – *Јавните органи кои бараат пристап до Евиденцијата за имињата на патниците треба да ги усогласат своите барања*

за податоци и нивното ракување со тие податоци со упатствата изготвени од страна на ИКАО.

3.49 Освен во посебни околности, Јавните органи прават аранжмани со кои документите за идентификација на посетителите треба да се проверат само еднаш при влезот и заминувањето.

3.50 Јавните органи не бараат писмена декларација за багажот од патниците и екипажот кога се носат добра кои не се оданочуваат, односно за кои нема ограничувања.

3.51 Јавните органи усвојуваат систем со две патеки или друг селективен процес за царинска и карантинска проверка заснован на справувањето со ризици, во согласност со условите и обемите на сообраќај на односниот аеродром.

Забелешка.- Видете го Додаток 6 на ИКАО Анекс 9, Препораки на Советот за царинска соработка (Сега Светска царинска организација) за поедноставена царинска контрола врз основа на системот со две патеки.

3.52 Препорачана практика. - *Во исклучителни околности, кога посетител поради виша сила не ја поседува потребната виза за влез пред пристигнувањето, Јавните органи дозволуваат привремен влез.*

3.53 Препорачана практика. - *Тогаш кога важноста на пасошот на посетителот е истечена пред завршувањето на периодот на важење на визата, земјата која ја издала визата треба да продолжи да ја прифаќа визата сè до датумот на истекувањето на нејзината важност, кога таа се покажува заедно со новиот пасош на посетителот.*

3.54 Јавните органи кои издаваат визи за ограничен број на влезови на соодветен, јасен и истоветен начин означуваат секој пат кога се користи визата, за имателот, кои било авиопревозници или други јавни органи на земјата да можат да ја утврдат валидноста брзо и без употреба на никакви други посебни средства.

3.55 Откако патниците и екипажот ќе ги покажат поединечно своите пасоши или други официјални патни исправи, односните јавни службеници, освен во посебни поединечни случаи, веднаш по проверката им ги враќаат назад тие документи.

3.56 Препорачана практика. - *Лекарскиот преглед на лицата кои пристигнуваат по воздушен пат обично треба да се врши само кај лицата кои се симнуваат од воздухопловот и кои пристигнуваат од инфицираната област во текот на периодот на инкубација на односното заболување, како што е наведено во Меѓународните здравствени прописи.*

3.57 Препорачана практика. - *Јавните органи треба да направат аранжмани за патникот и неговиот багаж кои пристигнуваат со меѓународен лет и два или повеќе пати застануваат на меѓународни аеродроми на територијата на*

Република Македонија да не треба да поминат низ формалностите за гранична контрола на повеќе од еден аеродром на Република Македонија.

И. Транзитни процедури и барања

3.58 Каде што дозволуваат аеродромските капацитети, треба да се предвиди постоење на директни транзитни зони, или други аранжмани, така што екипажот, патниците и нивниот багаж, кој пристигнува од друга земја и продолжуваат со нивното патување во трета земја со истиот лет или друг лет, од истиот аеродром и во истиот ден можат привремено да останат на аеродромот на пристигнување без да поминат низ формалностите на граничните контроли при минување на земјата на транзит.

3.59 Јавните органи треба да го држат на минимум бројот на земји од чии државјани се бара да имаат транзитни визи кога пристигнуваат со меѓународен лет и го продолжуваат нивното патување до трета земја со истиот лет или друг лет, од истиот аеродром и во истиот ден.

3.60 Јавните органи треба да превземат мерки, за да на патниците во транзит, кои што неочекувано треба да преноќеваат на аеродром поради одкажани или задоцнети летови, им се дозволи да го напуштат аеродромот со цел да најдат сместување.

Ј. Распоредување на багаж кој што е одделен од сопственикот

3.61 Јавните органи им дозволуваат на авиопревозниците да го пратат изгубениот багаж до локацијата на неговиот сопственик, а авиопревозниците нема да бидат подложени на казни, парични казни, увозни давачки и такси поради тоа што багажот бил изгубен.

3.62 Јавните органи треба да дозволат директен трансфер на изгубениот багаж меѓу меѓународни летови на истиот аеродром, без проверка, освен од причини кои се од авионска безбедност или други потребни контроли. Во случаи кога трансферот неможе да се изведе, јавните органи треба да се осигураат да се направи ангажман за привремено сместување на таквиот багаж, под безбедносно надгледување на соодветна локација.

3.63 Јавните органи треба да дозволат авиопревозниците да го донесат и прикажат неидентификуваниот, загубениот или неподигнатиот багаж на проверка на соодветно место, во име на неговите сопственици, и да го испорачаат таквиот багаж на неговите сопственици.

3.64 Јавните органи ја забрзуваат проверката на неидентификуваниот, загубениот или неподигнатиот багаж, како и неговото враќање до авиопревозникот на соодветно место. Според условите приложени од јавните служби, на авиопревозниците може да им биде дозволено да го отворат таквиот багаж ако е потребно за да се дознае неговиот сопственик.

3.65 А треба да бидат ослободени од обврската да го обезбедуваат багажот кој не е уште проверен од јавните служби, и од обврските за плаќање на увозни

давачки и такси на таковиот багаж, кога е земен под надзор на царината и е под нивна единствена контрола.

К. Идентификација и влез на екипаж и друг персонал на авиопревозниците

3.66 Јавните органи утврдуваат мерки, во соработка со авиопревозниците и операторите на воздухоплови, за забрзување на проверката на членовите на екипажот и нивниот багаж, како што се бара при заминување и пристигнување.

3.67 Јавните органи го олеснуваат и забрзуваат процесот при кој авиопревозниците со седиште на своите територии можат да поднесат барање за Потврди за членови на екипаж (СМС) за нивните членови на екипаж.

Забелешка.-Потврдата за членовите на екипажот е изработена како картичка која се употребува само заради идентификација од страна на членовите на екипажи, при што дозволите на екипажот и понатаму ја исполнуваат својата примарна намена за потврдување на професионалните квалификации на членовите на летечкиот екипаж.

3.68 **Препорачана практика.** – *Јавните органи треба да ги издадат потврдите од 3.67 во форма на машински читливи картички, во согласност со спецификациите од Док 9303, Дел 3-Машински читливи службени патни исправи со големина 1 и големина 2.*

3.68.1 **Препорачана практика.** – *Јавните органи спроведуваат процедури кои ќе му овозможат на секој член на екипаж на кого му е издадена Потврда за член на екипаж да ја провери и прегледа валидноста на податоците кои се чуваат, како и да направи исправка доколку е потребно, без трошоци за членот на екипажот.*

3.69 **Препорачана практика.-** *Доколку авиопревозниците издаваат картички за идентификација, јавните органи бараат тие документи за идентификација да се изработуваат во форматот прикажан во Додаток 7 на ИКАО Анекс 9, односно со истиот изглед како и визуелната зона на машински читливата потврда за член на екипажот, како и да можат да ја поткрепат машински помогнатата потврда на идентитетот и проверката на безбедноста на документот.*

3.69.1 **Препорачана практика.-** *Јавните органи треба да осигураат дека за издадените, суспендираните или поништените потврди и другите службени документи за идентификација на членот на екипажот се води евиденција во електронска база на податоци, која е обезбедена од вмешување и неовластен пристап. Сите информации кои се чуваат во електронската база на податоци и потврдата за членот на екипажот треба да се ограничат на податоците кои се од суштинско значење за проверка на идентитетот на членот на екипажот.*

3.70 При издавањето на СМС и други официјални документи за идентификација на екипажот треба да се врши соодветна контрола за да се спречи измама, како на пример проверка на потеклото и потврда на службениот статус на кандидатот

пред издавањето, контрола на залихите од празни картички и барања за одговорност на персоналот кој го врши издавањето.

3.71 Јавните органи отстапуваат од барањето за виза за членови на екипаж кои пристигнуваат и покажуваат СМС, кога тие пристигнуваат службено на меѓународен лет и бараат привремен влез за периодот кој го дозволила земјата на прием, за да се приклучат кон следниот службен зададен лет.

3.71.1 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да отстапат од барањето за виза за членови на екипажот кои пристигнуваат и покажуваат СМС, кога тие пристигнуваат со друг авиопревозник или друг начин на превоз и бараат привремен влез за периодот кој го дозволила земјата на прием, за да се приклучат кон нивниот следен службен зададен лет.*

3.72 Јавните органи утврдуваат мерки за итно обезбедување на привремен влез територијата на Република Македонија на техничкиот персонал на странските авиопревозници кои вршат сообраќај до или низ тие територии, кој е итно потребен за да се доведе во пловидбена состојба секој воздухоплов, кој поради технички причини не може да го продолжи своето патување. Доколку земјата бара гаранција за престојот на тоа лице во таа земја и/или враќањето од неа, тоа се договара без да се одложи дозволувањето на нивниот влез.

Л. Инспектори за летачка оператива и кабинска безбедност

3.73 **Препорачана практика.**– *Јавните органи треба да обезбедат со инспекторите за летачка оператива и кабинска безбедност на друга договорна земја да се постапува на истиот начин како со членовите на екипажот, кога поминуваат низ формалностите за заминување или пристигнување, при вршење на нивните инспекциски должности.*

3.74 **Препорачана практика.**– *Јавните органи треба да им обезбедат на нивните инспектори за летачка оператива и кабинска безбедност документ за идентификација во форматот наведен во Додаток 8 на ИКАО Анекс 9.*

3.75 **Препорачана практика.**– *Инспекторите за летачка оператива и кабинска безбедност треба да го носат документот за идентификација наведен во 3.74, копија од маршрутата на инспекторот издадена од земјата каде што е вработен инспекторот и важечки пасош.*

3.76 **Препорачана практика.** – *Јавните органи треба да им ги дадат правата за привремена дозвола за влез, наведени во 3.72 на членовите на екипаж, инспекторите за летачка оператива и кабинска безбедност на друга договорна земја, доколку тие ги носат документите наведени во 3.75 (како на пр. документ за идентификација, маршрута и важечки пасош и заминување по вообичаениот период на одмор.*

ГЛАВА 4. ВЛЕЗ И ЗАМИНУВАЊЕ НА КАРГО И ДРУГИ АРТИКЛИ

А. Општо

4.1 Со цел да се олесни и забрза ослободувањето и одобрувањето на стоки кои што се пренесуваат по воздух, Јавните органи треба да донесат прописи и процедури соодветни со операциите на воздушен транспорт на карго, и треба да ги применат на таков начин на кој ќе се спречат непотребни одложувања.

4.2 **Препорачана практика.**-*Земајќи го во предвид пренесувањето на карго на двата транспортни начина, и тоа по воздух и по површина(земја и вода) со воздухопловен товарен лист, јавните органи треба да ги применат истите прописи и процедури, на ист начин како што се применети при пренесување на карго само по воздух.*

4.3. Кога се воведуваат или изменуваат и дополнуваат прописите и процедурите за ослободување и одобрување на стоки пренесувани по воздух, јавните органи треба да се консултираат со авиопревозниците и другите засегнати страни, со цел да се заврши постапката дадена во т. 4.1.

4.4. Каде природата на испорачувањето на стоката може да го привлече вниманието на различни јавни служби, пр.царината, ветеринарните или санитарни контроли, јавните органи настојуваат да го доверат овластувањето за ослободување/одобрување, на царината или на една од другите служби или, кога тоа не е возможно, да ги преземат сите потребни мерки за да се осигура дека одобрувањето е координирано и, ако е можно, да се изврши симултано и со минимално одложување.

4.5. Јавните органи обично не бараат физичка проверка на каргото кое се увезува или извезува и ќе користат теорија на случаен избор за утврдување кои стоки ќе бидат прегледувани и до кој степен .

4.6. Каде што е практично, со цел да се подобри ефикасноста, современите техники на снимање или прегледување треба да се користат за да се олесни физичката проверка на стоките кои треба да бидат увезени или извезени.

4.7. **Препорачана практика.** *Во врска со меѓународните аеродроми, јавните органи треба да воспостават и/или да развијат и сами да управуваат, или да дозволат на други страни да развијат и сами да управуваат, со слободни зони и/или царински складови и треба да ги објават деталните правила, соодветно на видовите на операции кои можат или неможат да се изведуваат таму.*

4.8. Во сите случаи кога објектите на слободната зона и/или царинските складови не се наоѓаат на меѓународните аеродроми туку се наоѓаат на друго место, во нивна околина, јавните органи треба да се организираат така да воздушниот транспорт може да ги користи овие капацитети на иста основа како и другите средства за превоз.

Б. Информации кои се бараат од јавните органи

4.9. Јавните органи треба да ги ограничат нивните барања на податоци само на оние поединости, кои ги сметаат за неопходни за ослободување или одобрување увезените стоки или стоки наменети за извезување.

4.10. Јавните органи треба да создадат услови за собирање на статички податоци за време и на начин преку со кои ослободувањето на увезените стоки или стоките наменети за извезување, нема да се одолговлекува.

4.11. Во зависност од технолошките можности на јавните органи, документите за увезување или извезување на стоки, вклучувајќи го и карго манифестот и/или воздухопловните товарни листови, ќе бидат прифатени и кога се поднесени во електронска форма до информативниот систем на јавните органи.

4.12. Изготвувањето и прикажувањето на карго манифестот или воздухопловните товарни листови се должност на авиопревозникот или неговиот овластен застапник. Изготвувањето и прикажувањето на другите документи потребни за одобрување на стоките се должност на декларантот.

4.13. Каде што јавните органи бараат документи како што се комерцијални фактури, формулар за декларација, дозвола за увоз и слично, тоа не треба да го направи обврска за авиопревозникот за да се осигура дека ќе биде постапено по нејзините барања за документи, ниту пак треба да го земе операторот за одговорен, казнет парично или на друг начин, за неточност или испуштање на факти приложени во таквите документи, освен ако тој самиот не е декларантот, или пак постапува во негово име.

4.14. Кога документите за увезување или извезување на стоки се доставени во хартиена форма, форматот треба да биде базиран на клучот за доставување на ОН кој што се однесува на декларацијата за стока, и на форматот на Додаток 3 на ИКАО Анекс 9, кој што се однесува на карго манифестот. Кога таквите документи се поднесени во електронска форма, форматот треба да се базира на меѓународните стандарди за размената на електронска информација.

4.15. За да се олесни електронската размена на податоци, јавните органи треба да ги охрабруваат сите засегнати странки, без разлика дали се јавни или приватни, за да вметнат соодветните системи и да користат соодветни меѓународно прифатени стандарди и протоколи.

4.16. **Препорачана практика.** - *Системите за електронска информација за ослободување и одобрување на стоки треба да го покријат нивниот трансфер помеѓу воздух и другите начини за транспорт.*

4.17. Јавните органи, кои бараат дополнителни документи, како што се дозволи и уверенија, за увезување или извезување на одредени стоки, треба да ги објават своите барања и да воспостават погодни процедури за да се бара издавање или обновување на таквите документи.

4.18 **Препорачана практика.** - *Јавните органи треба, до најголем можен степен, да ги отстранат сите барања за рачно изработување на придружни документи и треба да воспостават процедури за нивна изработка по електронски пат.*

4.19 Јавните органи не треба да бараат конзуларни формалности или конзуларни наплати или хонорари во врска со бараните документи за ослободување и одобрување на стоки.

В. Ослободување и одобрување за извезен товар

4.20 Јавните органи, кои бараат документи за одобрување на извоз, нормално ќе ги ограничат нивните побарувања на едноставна извозна декларација.

4.21 Јавните органи треба да обезбедат товарот за извоз да биде ослободен до времето на заминување на воздухопловот.

4.22 Јавните органи треба да дозволат стоките за извезување, да се пријават за одобрување на било кои царински бироа означени за таа цел. Трансферот од тоа биро до аеродромот од каде што стоката би се извезувала треба да се изведе според процедурите кои што се пропишани во законите и прописите на Република Македонија. Таквите процедури треба да бидат што е можно поедноставни.

4.23 Вообичаено е јавните органи, да не бараат евиденција/доказ за пристигнувањето на извезените стоки.

4.24. **Препорачана практика.** *Кога јавните органи бараат стоките да бидат проверени, но тие стоки веќе се натоварени во воздухопловот кој што заминува, на авиопревозникот, или каде што е соодветно на овластениот застапник на операторот, нормално треба да му биде дозволено да го обезбеди царинењето на стоката, отколку да се одложува полетувањето на воздухопловот.*

Г. Ослободување и дозвола за увезен товар

4.25 Кога се закажуваат прегледи, предност ќе биде дадена на прегледувањето на живи животни, расипливи стоки и други стоки за кои одобрение од властите е итно потребно.

4.26. Личните пратки кои се транспортираат во вид на багаж, ќе бидат одобрени по поедноставена постапка.

4.27 Јавните органи треба да обезбедат ослободување и одобрување на стоки под поедноставени царински процедури обезбедувајќи да:

- а) стоките се оценуваат помалку од максималната цена при што никакви увозни царини и даноци нема да бидат наплатени;

б) стоките привлекуваат увозни царини и даноци кои се под нивото на количината која Република Македонија ги воспоставила како минимум за наплата;

в) стоките се оценуваат помалку од лимитот на одредената вредност на стоки кои можат да се ослободат или одобрат веднаш врз основа на едноставна декларација или плаќање или давање на безбедност на царината за било кои применливи увозни царини и даноци; или

г) стоките се увезуваат од овластена личност и се стоки од специфицирани тип.

4.28 Препорачана практика. - За овластените увозници кои ги утврдуваат критериумите вклучувајќи и соодветен запис за согласност со официјални побарувања и задоволувачки систем за работење со нивните комерцијални белешки, јавните органи треба да воспостават посебни процедури, врз база на напредна понуда на информации, кои обезбедуваат моментално ослободување на стоки при пристигнување.

4.29 Препорачана практика. - Стоки кои што не трпат поедноставени или посебни процедури кои се однесуваат на одредбите 4.25 до 4.28 треба да бидат ослободени и одобрени и со самото пристигнување, подложени на согласност со царини и други побарувања, јавните органи треба за цел да го постават ослободувањето на сите стоки на кои што не им е потребна било каква проверка во тек на 3 часа од нивното пристигнување и поднесувањето на точната документација. Јавните служби, и авиопревозници и увозници или нивните овластени службеници, добро ги координираат нивните посебни функции за да се осигура дека оваа цел е исполнета.

4.30. Препорачана практика. - Јавните органи треба да продолжат со барањата за ослободување на дел од испратената стока кога сите информации се поднесени и други побарувања за таков дел од испратена стока е исполнета.

4.31 Јавните органи треба да дозволат стоки кои биле истоварени од воздухопловот на меѓународен аеродром да бидат префрлени до било кои означени царински канцеларии за одобрување. Царинските процедури кои што го покриваат таквиот трансфер треба да бидат што е можно поедноставни.

4.32 Кога, поради грашка, хитност или непристапност, при пристигање, стоките не се истоварени на нивната назначена дестинација, јавните органи нема да наметнуваат парични казни, казни или други слични трошоци кога:

а) авиопревозникот или неговиот овластен застапник ја извести царината за овие факти, во рамките на пропишан временски период;

б) е дадена оправдана причина, прифатлива за царините, за неуспех за истоварењето на стоките;

в) карго манифестот е благовремено дополнет.

4.33 Кога, поради грешка или проблеми опслужување на земја (проблеми при ракување), стоките се истоварени на меѓународен аеродром без да бидат наброени во карго манифестот (листата за товар), јавните органи не треба да наметнуваат парични казни, казни или други слични трошоци кога:

а) операторот или неговиот овластен застапник ќе ја извести царината за овој факт, во рамките на пропишан временски период;

б) е дадена оправдана причина, прифатлива за царините, за непријавувањето на стоките;

в) карго манифестот е благовремено дополнет; и

г) стоките се дадени во надлежност на царината.

Каде е можно во согласност со прописите на Република Македонија, тие треба да го олеснат пренесувањето на стоките до нивните точни дестинации.

4.34 Ако стоките се испратени до дестинација во Република Македонија, но не биле ослободени од домашна употреба, и дополнително се барани да бидат вратени од каде што потекнуваат или да бидат пренасочени до друга дестинација, јавните органи треба да дозволат стоките да бидат препратени без да бараат увозни, извозни или транзитни дозволи доколку со тоа не се врши никакво прекршување на законите и прописите во сила.

4.35 Јавните органи треба да го ослободат авиопревозникот, или каде што е можно неговиот овластен застапник, од одговорноста за увозни царини и даноци кога стоките се ставени под нивен надзор или, кога со писмена согласност, се пренесени во посед на трето лице кое соодветно би ја гарантирало безбедносната постапка пред царината.

Д. Резервни делови, опрема, залихи и други материјали увезени или извезени од авиопревозниците во согласност со меѓународните служби

4.36 Залихите и комисионите стоки увезени во територијата на Република Македонија за да се користат во самиот воздухоплов во меѓународните услуги треба да бидат ослободени од увозни царини и даноци, согласно со царинските прописи на Република Македонија.

4.37. **Препорачана практика.** *Јавните органи не треба да бараат придружна документација (како што се уверенија за потекло или конзуларни или посебни фактури) во врска со увезувањето на залихи и комисиони стоки.*

4.38 **Препорачана практика.** *Јавните органи треба да дозволат, во самиот воздухоплов, продажба или користење на комисиони стоки и залихи за трошење без наплаќање на увозните царини или други даноци во случај каде што воздухопловот, учествува во меѓународни летови:*

а) да застане на два или повеќе меѓународни аеродроми на територијата на Република Македонија без меѓуслетување на територијата на друга земја; и

б) да не се качуваат воопшто домашни патници.

4.39 Препорачана практика. *Јавните органи во согласност со своите прописи и побарувања, треба да дозволат ослободување од увезените царини и даноци во однос на опремата која што се користи на земја и сигурносната опрема и нивните составни делови, материјалот за инструкции и помошни средства за обука увезени во територијата на Република Македонија, од или во корист на операторот на друга договорна земја за користење од авиопревозникот, или неговиот овластен застапник, согласно со границите на меѓународен аеродром или на одобрени објекти надвор од аеродромот.*

4.40 Јавните органи треба да дозволат брзо ослободување или одобрување, по завршувањето на поедноставените документациски процедури од страна на авиопревозникот или неговиот овластен застапник, на опремата на воздухопловот и резервните делови кои се одобрени за ослободување од увозните царини, даноци и другите трошоци според член 24 од Чикашката конвенција.

4.41 Јавните органи треба да дозволат брзо ослободување или одобрување, по завршувањето на поедноставените документациони процедури од страна на авиопревозникот или неговиот овластен застапник, на опремата која што се користи на земја и на сигурносната опрема и нивните делови за замена, на материјалот за инструкции и помошни средства за обука увезени или извезени од авиопревозникот или друга договорна земја.

4.42 Јавните органи треба да дозволат заем, помеѓу авиопревозниците од други договорните земји или нивните овластени агенти, на воздухопловната опрема, резервни делови и на опремата која што се користи на земја и на сигурносна опрема и нивните делови за замена, кои што биле увезени со условно ослободување од увезни царини и даноци.

4.43 Препорачана практика.- *Јавните органи треба да предвидат увезување, ослободено од увозни царини и даноци, на документните на авиопревозникот, како што е пропишано во Глава I од овој Анекс, за да се користат во врска со меѓународните воздушни услуги.*

Г. Контејнери и палети

4.44 Согласно со своите регулативи и побарувања, јавните органи треба да им одобрат на авиопревозниците од други договорни земји привремен влез на контејнери и палети без разлика дали се или не во сопственост на авиопревозникот со кој што дошле ако тие би се користеле за меѓународни услуги или за повторен извоз.

4.45 **Препорачана практика.-** *Јавните органи треба да бараат привремен документ за примање на контејнери и палети само кога сметаат дека тоа е неопходно за целите на царинската контрола.*

4.46 **Препорачана практика.-** *Каде се бара доказ за реизвезување на контејнери и палети, јавните органи треба да го прифатат соодветното користење на податоци од авиопревозникот или неговиот овластен застапник како доказен материјал.*

4.47 Јавните органи треба да се организираат така што ќе им дозволат на авиопревозниците, под надзор на засегнатите јавните власти, да го истоварат транзитниот карго товар пристигнат во контејнерите и палетите, за да можат да ги сортираат и прераспоредат пратките за понатамошен транспорт без да мора да има дозвола за домашно користење.

4.48 На контејнери и палети увезени во договорна земја, согласно одредбата од т. 4.44 треба да им се дозволи да ги напуштат границите на меѓународниот аеродром заради растоварување на увезените стоки или за извозно слетување. Ова треба да се направи со поедноставена документација и контрола.

4.49 Каде што околностите бараат, јавните органи треба да дозволат складирање на привремено примени контејнери и палети во вон аеродромските локации.

4.50 Јавните органи треба да дозволат заем помеѓу авиопревозниците на контејнери и палети дозволени под одредбата од т. 4.44 без плаќање на извозни царини и даноци, земено дека тие би се користеле за меѓународни услуги или за повторен извоз (реекспорт).

4.51. Јавните органи треба да дозволат да привремено одобрените контејнери и палети бидат повторно извезени (реекспорт) низ било која назначена царинска канцеларија.

4.52 Јавните органи треба да дозволат привремен влез на деловите за замена кога тие се потребни за поправање на контејнерите и палетите под одредба од т. 4.44.

Е. Поштенски документи и процедури

4.53 Јавните органи треба да го спроведат опслужувањето за земја односно хендлингот, предавањето и одобрувањето на пошта, во согласност со процедурите за документација како што е пропишано во актите во сила на Светската поштенска унија.

ГЛАВА 5. ЛИЦА НА КОИ НЕ ИМ СЕ ДОЗВОЛУВА ВЛЕЗ И ДЕПОРТИВЦИ

А. Општо

5.1 За да ги сведат на минимално ниво попречувањата на вообичаените активности на меѓународното цивилно воздухопловство, договорните земји меѓусебно соработуваат, со цел веднаш да ги решат сите разлики кои настануваат при спроведувањето на одредбите од ова Поглавје.

5.2 Јавните органи го олеснуваат транзитот на лицата кои се отстрануваат од друга земја во согласност со одредбите од ова Поглавје и ја остваруваат потребната соработка со авиопревозникот/ците и придружбата/ите кои го вршат тоа отстранување.

5.2.1 Во текот на периодот кога патникот на кој не му се дозволува влез или лицето кое треба да се депортира е во нивна надлежност, односните државни службеници го зачувуваат достоинството на тие лица и не преземаат мерки кои можат да го нарушат тоа достоинство.

Забелешка.-Со овие лица треба да се постапува во согласност со односните меѓународни одредби, вклучувајќи ја и Меѓународната обврска за граѓански и политички права на ОН.

Б. Лица на кои не им се дозволува влез

5.3 Договорните земји веднаш го известуваат авиопревозникот за тоа дека е утврдено дека на некое лице не му се дозволува влез и колку што е можно поскоро го потврдуваат тоа на писмено, во согласност со 3.44.

Забелешка. –Писменото известување може да биде во хартиена или електронска форма, како е-пошта.

5.4 Препорачана практика. –Јавните органи вршат консултации со авиопревозникот за временскиот рок за отстранување на лицето за кое е утврдено дека не му се дозволува влез, за да му се овозможи на авиопревозникот разумен временски рок да го спроведе отстранувањето на лицето со помош на сопствените служби или да направи други аранжмани за отстранување.

Забелешка.-Ништо во оваа одредба нема да се смета дека дозволува лицето кое бара азил на територија на Република Македонија да се врати во земја каде неговиот живот или слобода се загрозени поради неговата раса, религија, националност, членство во одредена социјална група или политичка определба.

5.5 Јавните органи осигуруваат на авиопревозникот да му се издаде решение за отстранување на лице за кое е утврдено дека не му се дозволува влез. Решението

за отстранување ги содржи (доколку се познати) името, годините, полот и државјанството на лицето за кое станува збор.

5.6 Јавните органи кои го наложуваат отстранувањето на лице на кое не му се дозволува влез, кое ги загубило или уништило своите патни исправи, доставуваат пропратно писмо во формата наведена во Додаток 9 (1) на ИКАО Анекс 9 за да ги информираат надлежните органи на земјата/ите на транзитот и/или почетокот на патувањето. Пропратното писмо, решението за отстранување и сите односни информации му се доставуваат на авиопревозникот или, во случај на лица со придружба, придружбата која е одговорна да им ги достави на јавните органи на земјата каде што се наоѓа одредиштето.

5.7 Јавните органи кои наложуваат отстранување на лицето на кое не му се дозволува влез, чии документи се заплени согласно 3.46 доставуваат пропратно писмо во формата наведена во Додаток 9 (2) на ИКАО Анекс 9, за да им дадат информации на надлежните органи на земјата/ите на транзитот и/или започнувањето на патувањето. Пропратното писмо заедно со фотокопија на запленилите патни исправи и решението за отстранување му се доставува на авиопревозникот, или во случај на лица со придружба, на придружбата која е одговорна да ги достави до јавните органи на земјата каде што се наоѓа одредиштето.

5.8 Јавните органи кои имаат причини да сметаат дека лицето на кое не му се дозволува влез може да даде отпор на неговото отстранување го информираат односниот авиопревозник колку што е можно порано за планираното заминување, така да авиопревозникот да може да преземе мерки на претпазливост за да осигура безбедност на летот.

5.9 Авиопревозникот е одговорен за трошокот за надлежноста и грижата на лицето со несоодветна документација од моментот кога ќе се утврди дека на тоа лице не му се дозволува влез и ќе му се врати на авиопревозникот за да биде отстрането од земјата.

5.9.1 Република Македонија е одговорна за трошоците за надлежноста и грижата за сите други категории на лица на кои не им се дозволува влез, вклучувајќи ги и лицата на кои не им се дозволува влез поради проблеми со документите за кои авиопревозникот нема стручни познавања или поради други причини од оние во врска со несоодветните документи, од моментот кога ќе се утврди дека на тие лица не им се дозволува влез, сè додека тие не му се вратат на авиопревозникот, за да бидат отстранети од земјата.

5.10 Тогаш кога ќе се утврди дека на лицето не му се дозволува влез и тоа ќе му се врати на авиопревозникот за да биде транспортирано надвор од територијата на Република Македонија, авиопревозникот не е спречен да ги надомести од тоа лице сите трошоци за превоз настанати при неговото отстранување.

5.11 Авиопревозникот го отстранува лицето на кое не му се дозволува влез до:

а) местото каде тоа го започнало своето патување; или

б) до кое било место каде му се дозволува влез.

5.12 Јавните органи прифаќаат за проверка лице кое е отстрането од земја во која е утврдено дека не му се дозволува влез, доколку ова лице го започнало своето патување од нејзината територија. Јавните органи не го враќаат тоа лице во земјата во која претходно било утврдено дека не му се дозволува влез.

5.13 Јавните органи го прифаќаат пропратното писмо и другите доставени документи согласно 5.6 или 5.7 како доволна документација, за да се изврши проверка на лицето од ова писмо.

5.14 Јавните органи не ги казнуваат парично авиопревозниците во случај да се утврди дека патниците кои пристигнуваат и се во транзит немаат правилна документација, тогаш кога авиопревозниците можат да покажат дека преземале соодветни мерки на претпазливост, за да осигурат дека овие лица ги исполниле условите за документација за влез во земјата на приемот.

5.15 Препорачана практика.- *Кога авиопревозниците оствариле соработка со јавните органи, а тие органи се задоволни, на пример, во согласност со меморандумите за разбирање склучени помеѓу односните земји, за мерките наменети за спречување на превозот на лицата на кои не им се дозволува влез, јавните органи треба да ги намалат паричните казни и пеналите кои инаку треба да се применуваат, доколку тие лица се превезат до територијата на Република Македонија.*

5.16 Јавните органи не го спречуваат заминувањето на воздухопловот на авиопревозникот во текот на донесувањето на одлука за дозвола за влез на кој било од неговите патници кои пристигнуваат.

Забелешка.- Од оваа одредба може да се направи исклучок во случај на нередовни летови или доколку јавните органи имале причина да сметаат дека на одреден лет може да има невообичаено голем број на лица на кои не им се дозволува влез.

В. Депортивци

5.17 Јавните органи кои депортираат лице од територијата на Република Македонија му врачуваат решение за депортација. Јавните органи му го кажуваат на депортивецот името на земјата на одредиштето.

5.18 Јавните органи кои отстрануваат депортивци од територијата на Република Македонија ги преземаат сите обврски, одговорности и трошоци поврзани со отстранувањето.

5.19 Кога јавните органи прават аранжмани со авиопревозникот за отстранување на депортивец, тие ги даваат следните информации, колку што е можно поскоро, но во секој случај најдоцна 24 часа пред планираното време на поаѓање на летот:

а) копија од решението за депортација, доколку законските прописи на Република Македонија го дозволуваат тоа;

б) проценка на ризикот од страна на јавните органи и/или која било друга односна информација која може да му помогне на авиопревозникот да го процени ризикот за безбедноста на летот; и

в) имињата и националностите на придружбата.

Забелешка. – За да се осигура координација на стандардите за олеснување и обезбедување, се земаат предвид применливите одредби на Анекс 17, Поглавје 4.

5.20 Кога јавните органи прават аранжмани за отстранување на депортивец до земја на одредиште, тие користат директни летови без запирање, секогаш кога тоа е изводливо.

5.21 Кога јавните органи го претставуваат депортивецот за отстранување, тие осигуруваат дека на авиопревозникот му се обезбедуваат сите официјални патни исправи кои ги бара која било земја на транзит и/или одредиште.

5.22 Јавните органи им дозволуваат влез на територија на Република Македонија на своите државјани кои биле депортирани од друга земја.

5.23 Јавните органи посветуваат посебно внимание на прифаќањето на лице, депортирано од друга земја, кое има доказ за важечки и дозволен престој на нејзината територија.

5.24 Кога јавните органи утврдуваат дека депортивецот мора да биде придружуван, а маршрутата вклучува запирање поради транзит во посредна држава, тие осигуруваат дека придружбата/ите останува/ат со депортивецот до неговото конечно одредиште, освен ако не се договорот алтернативни аранжмани, пред пристигнувањето, од страна на вклучените надлежните органи и авиопревозникот на местото на транзит.

Г. Набавување на замена за патна исправа

5.25 Кога мора да се добие замена за патна исправа за да се олесни отстранувањето и прифаќањето на лице на кое не му се дозволува влез во неговото одредиште, земјата која го наложува отстранувањето обезбедува колку што е можно поголема помош за да ја добие таа исправа.

Забелешка. – За да се разјасни примената на овој стандард, се зема предвид Стандардот 5.13.

5.26 Кога од јавните органи се бара да обезбедат патни исправи за да се олесни враќањето на некој од државјаните на Република Македонија, тие одговараат во разумен временски период и најдоцна 30 дена откако е направено тоа барање, или со издавање на патна исправа, или со известување на земјата која го

поднесува барањето дека лицето за кое станува збор не е државјанин на Република Македонија.

5.27 Јавните органи не го ставаат како предуслов за издавањето на таа исправа потпишувањето на барањето за патна исправа од страна на лицето за кое станува збор.

5.28 Кога јавните органи утврдиле дека лицето од кое е побарана патна исправа е државјанин на Република Македонија, но не можат да издадат пасош во рок од 30 дена од барањето, тие издаваат вонредна патна исправа со која се потврдува државјанството на лицето за кое станува збор и кое важи за повторно дозволување на влез во Република Македонија.

5.29 Јавните органи не го одбиваат издавањето на патна исправа на државјанин на Република Македонија или на друг начин не го спречуваат враќањето на некој од државјаните на Република Македонија, така што прогласуваат дека тоа лице е без државјанство.

ГЛАВА 6. МЕЃУНАРОДНИ АЕРОДРОМИ

ОБЈЕКТИ И УСЛУГИ ЗА СООБРАЌАЈ

А. Општо

6.1 Јавните органи осигуруваат дека одредбите од Анекс 9 продолжуваат да се спроведуваат во случај аеродромот да се приватизира.

6.1.1 Јавните органи треба да ги превземат сите потребни чекори за да ја обезбедат соработката помеѓу авиопревозниците и аеродромската администрација за да се осигураат дека е обезбеден доволен број на објекти и услуги за брзо прифаќање и отпремување на патниците, посадата, багажот, каргото и поштата до нивните меѓународни аеродроми. Ваквите објекти и услуги треба да бидат флексибилни и способни да се соочат со очекуваниот пораст на сообраќајот или зголемените безбедносни мерки во време на ситуации на висока закана, додека се извршуваат соодветни контролни мерки за наркотици.

*Забелешка.- Со оглед на применувањето на воздухопловните безбедносни мерки, посветено е внимание на важечката спецификација во Анекс 17, Глава 2.**

6.2 Јавните органи треба да ги превземат сите потребни чекори да ги поттикнат консултациите помеѓу аеродромската администрација од една и авиопревозниците, контролните власти и соодветните тела што ги претставуваат останатите аеродромски корисници од друга страна, во најраната фаза на планирање на нови или суштински изменети терминални објекти, или кога

новите процедури бараат промени во објектите, вклучувајќи ги промените на изгледот на веќе постоечките објекти, на нивните меѓународни аеродроми.

6.3 Јавните органи треба да ги превземат сите потребни чекори да обезбедат соработка помеѓу авиопревозниците и аеродромската администрација со цел објектите и услугите на нивните меѓународни аеродроми да бидат конструирани на начин кој ќе обезбеди уредување за најдобар можен аеродромски проток на сообраќај.

6.3.1 Препорачана практика. *На меѓународни аеродроми каде имало проблеми со штиц во сообраќајот, треба во согласност со соодветните процедури за координација на редот на летање на аеродромите, посочени од соодветните авиокомпаниии кои оперираат со редовни и нередовни летови, како и однапред одобрените сезонски редови на летање, да се применат какви било ограничувања со цел да се совпадне сообраќајот со капацитетот на аеродромот.*

6.4 **Препорачана практика.** *На оние меѓународни аеродроми каде што се наплаќаат патнички услуги, и каде што наплата создава проблеми со капацитетот на објектот, наплата треба да биде собираана, доколку е тоа соодветно, од страна на авиопревозниците. Наплата им се делегира на авиопревозниците по извршени консултации и претходното известување. Авиокомпаниите треба да ја извршат наплата на таков начин што ќе се избегне создавање на редици за чекање на аеродромот.*

6.5 **Препорачана практика.** *Каде е можно, употребата на кредитни картици треба да биде прифатено како начин на наплата за дадените услуги, вклучувајќи ги царините и таксите, на меѓународните аеродроми.*

6.6 **Препорачана практика.** *Препорачливо е, авиопревозниците во согласност со аеродромските власти, да имаат избор за сопствено обезбедување на аеродромски услуги за оперирање со воздухопловите додека истите се на земја. Ваквиот договор помеѓу авиопревозниците и аеродромските власти, е предмет на разумни ограничувања кои што можат да бидат наметнати од самите аеродромски власти. Понатаму, операторите треба да имаат избор дали аеродромските услуги ќе бидат делумно или целосно изведени од организација контролирана од некој друг авиопревозник овластен од аеродромските власти, или пак од страна на операторот на аеродромот (или пак од друг услужен агент одобрен од аеродромските власти).*

Б. Уредување на текот на сообраќајот на аеродромот

I. Заеднички одредби

6.7. Јавните органи треба да се осигурат дека соодветно внимание е дадено на потребата за соодветни објекти кои ќе бидат на располагање за цело време на меѓународните аеродроми и дека се усвоени соодветни мерки за да се дозволи качување и симнување на патници без застој.

6.7.1. Препорачана практика.- *Јавните органи треба да ги охрабруваат аеродромите и авиопревозниците да ги разменуваат сите значајни информации за летовите. На прометните аеродроми треба да биде лоцирана електронската размена на податоци помеѓу авиокомпаниите. Во такви случаи, технички решенија кои се во согласност со индустриските стандарди (пр. УН/ЕДИФАЦТ) треба да се охрабруваат.*

6.8. Препорачана практика. - *Ангажманите во точка 6.3 треба да се изведуваат по најдиректна насока на движење без преминување помеѓу патникот и лентата по која се движи багажот ниту помеѓу различните кружни ленти. Во случај насоката на движење да не е очигледна, треба да се користат соодветни знаци за обележување.*

6.9. Препорачана практика. *Меѓународните знаци наменети за да им се помогне на патниците да ги користат аеродромите, кои се наведени во документот наменет за таа цел, насловен Меѓународни знаци коишто обезбедуваат насочување на лицата на аеродромите и поморските терминали (Док. 9636) објавени здружено со ИКАО и Меѓународната поморска организација, треба да бидат воведени најрано што може.*

6.9.1 Препорачана практика. - *Известувањата и панфлетите треба да бидат видно изложени на меѓународните аеродроми, опоменувајќи ги патниците за сериозните последици од нелегално пренесување на наркотици и за казнените мерки на кои што може да биде подложено лице кое ќе биде осудено за прекршување на законот за наркотици.*

6.10. Препорачана практика.- *Организацијата треба да биде таква, да кога е потребно, патниците и екипажот, идејки наваму-натаму, да можат да поминат помеѓу терминалните згради и воздухопловот под засолниште.*

6.11. Препорачана практика.- *Посебно внимание треба да се обрне на правците за движење, каде што патниците треба да поминат пешики долга дестинација, и треба да се разгледаат можностите да се олесни тој пат за одење со механички системи.*

6.12. Препорачана практика.- *Табли за информации за летови, или екрани, дополнети, каде што е потребно, со јасен гласовен јавен систем за обраќање треба да се обезбедат, со цел патниците и јавноста да можат да бидат целосно информирани за пристигнувањата, заминувањата и откажувањата на летовите, и посебно за какви било промени во последна минута, на времето на пристигнување или заминување или за промени во броевите на излезите за патници.*

6.12.1. Препорачана практика. - *За да се даде ефект на точката 6.12., таблите за информации за летови или екраните треба, доколку е можно, да бидат со стандарден изглед и распоред како што е препорачано во Док. 9249 — Динамичен јавен информативен екран за летови. Јавните органи треба да се осигураат дека страните вклучени во оперативата на летовите да обезбедат навремени и брзо ажурирани бази на значајните информации за летовите, вклучувајќи ги и промените во последен момент, за властите кои се одговорни*

за оперативноста на системите за прикажување на информации за летовите. Овие власти треба да бидат одговорни за воспоставување на листа на основни податоци кои што им се потребни за оваа операција и начините на комуницирање со нив, применувајќи ги постоечките индустриски стандарди.

6.13. Препорачана практика. - Јавните органи треба да обезбедат брз и сигурен транспорт по земја на релација град/аеродром.

6.13.1. Препорачана практика. - Јавните органи треба да поттикнуваат сеопфатни консултации во најраната можна фаза помеѓу аеродромските власти и сите агенции и оператори вклучени во пристапот на површината на аеродромите за да овозможат подобрена координација при планирањето на пристапот на површината на аеродромите, како и обезбедување на соодветни информации за патниците. Јавните органи исто така треба да го поттикнуваат обезбедувањето на информации за патниците во врска со услугите кои им се на располагање и за цената на таквите услуги, како и за олеснувањето на издавањето на билети, за транспортирањето по земја, вклучувајќи ги и методите на наплата.

6.14 Препорачана практика.- Меѓународните аеродроми треба да имаат соодветни расположливи објекти за паркирање на автомобили за краток или подолг период на паркирање.

II. Организација на паркингот и давањето на услуги

6.15 Препорачана практика. - Треба да се преземат соодветни мерки со цел да се обезбеди погоден паркинг и услуги за воздухоплов од кој било тип или категорија — редовни, нередовни и воздухоплови од генерална авијација - со цел да се забрза одобрувањето и операциите на платформата и да се намали времето на опслужување на воздухопловот на земја. Тоа е можно на следен начин:

- а) да се овозможи оптимално прелоцирање на местата за паркирање на воздухопловот колку што е можно поблиску до терминалната зграда со цел побрзо утоварување и истоварување;
- б) да се обезбедат соодветни паркинг места за воздухопловите далеку од терминалната зграда, за време кога се полнат или се празнат, се со цел да се избегнат пречки во сообраќајот на платформата, и да се воспостави соодветна организација за нивно оптимално користење;
- в) да се опремаат местата за паркирање со неопходни средства за брзо изведување на сите услужни операции на воздухопловите;
- г) да им се даде посебна важност на мерките за асистирање при качувањето и симнувањето од воздухопловот;
- д) да се обезбедат објекти за полнење на воздухопловот со гориво во текот на времето зададено од страна на јавните власти;

г) да се обезбеди транспорт помеѓу оддалечените паркинг позиции и терминалната зграда кога тоа го налага далечината и безбедноста како резултат на оптимално користење на расположливиот паркинг простор; и

е) да се обезбеди, кога е потребно, паркинг место за меѓународните летови кога се извршува инспекцијата на воздухопловот, патниците, екипажот и багажот.

III. Патници, екипаж и багаж кој заминува

6.16. **Препорачана практика.**- За патниците, екипажот и нивниот багаж треба да се обезбеди брз и редовен пристап до терминалната зграда кога пристигнуваат на аеродромот со површински транспорт.

6.17. **Препорачана практика.** - Јавните органи треба да обезбедат, каде сообраќајот дозволува, авиопревозниците, аеродромите и операторите кои вршат прифат и отпрема, да ја разгледаат можноста за организирање на соби за грижа на деца, со погодни димензии и со неопходни средства за грижа на деца, во чекалниците за заминување или транзит на патничките терминали, да обезбедат посебни места за новороденчиња/мали деца кои се придружени од родител(и) или старател(и). Овие соби треба да бидат јасно обележани со соодветни знаци.

6.18. **Препорачана практика.**- Треба да биде овозможен брз и редовен транспорт помеѓу терминалните згради на аеродромот како и помеѓу означените оддалечени објекти за паркирање и аеродромските терминални згради.

6.19. **Препорачана практика.**- Внимание треба да се даде на објектите кои се наменети за проверка на багаж односно истите да бидат колку што е можно поблиску до местата на пристигнување на површинскиот транспорт.

6.20. **Препорачана практика.**- Јавните органи треба да ја проучат можноста да се одобрат вон аеродромски објекти за пријавување, земајќи ги во предвид потребните безбедносни мерки на претпазливост и потребата од контрола.

6.21. **Препорачана практика.**- Со цел да се олесни заминувањето на воздухопловот, јавните органи, при проверката на патниците како безбедносна мерка или за потребите од соодветна контрола на наркотици каде што е потребно, треба колку што е можно, користење на специјалната опрема при извршување на таквата проверка со цел да се намали бројот на лица кои што би се провериле на друг начин.

Забелешка 1.-Треба да се избегнува користењето на радиолошки техники за скенирање на патниците.

Забелешка 2. -Треба да се обезбеди приватност кога има потреба од извршување на детален физички преглед. Доколку не се на располагање посебни соби, за оваа цел можат да се користат подвижни паравани.

6.22. Препорачана практика.-Со цел да се олесни заминувањето на воздухопловот, јавните органи, при проверката на багажот на патниците кои заминуваат од Република Македонија како безбедносна мерка или за потребите на контрола на наркотици каде е што е потребно, треба колку што е можно, користење на специјалната опрема при извршување на таквите проверувања со цел материјално да се намали количеството на багажот кое што би се проверило на друг начин.

6.23. Препорачана практика.-Треба да биде усвоен индивидуален и континуиран "еден по еден" метод на обработка и качување на патници, екипаж и багаж — наместо групен (пакет) систем — во случај ова да го зголеми нивното расчистување.

6.24. Препорачана практика.-Посебно внимание треба да се даде на подредувањето, преносот, сложувањето и на уредите за товарење на багажот. Во врска со тоа треба да се донесат прописи колку што е можно побрзо за:

а) *механизиран систем способен за сортирање, пренесување и товарење на поголеми количини на багаж за најкраток можен рок, кој е во согласност со обемот на сообраќај;*

б) *користење на единствен систем за идентификација на багаж, кој е познат како "Лиценце Плате Цонцепт", за сложување, подредување и барање на багаж. "Лиценце Плате Цонцепт" е направен од АЦИ / ИАТА и е дефиниран во Конференциска резолуција за прирачник за услуги на патници на ИАТА (резолуција 740) и во соодветните Препорачани практики од истиот документ. Концептот вклучува кодирани етиката за багаж со единствен број кој може автоматски да се чита и електронски да се пренесува помеѓу авиопревозниците, аеродромите и агентите за прифат и отпрема. Тоа им овозможува на овие страни високо квалитетно подредување и ракување со багажот. Пријавите за подредување на багаж, (според Анекс 17, 4.4.3) може да ги содржат истите основни податоци;*

в) *за област каде што е можно да се држат контејнери за багаж, и да преуреди нивната содржина; и*

г) *механички начин на ракување и сортирање на празни контејнери за багажи, во согласност со обемот на сообраќај.*

6.25 Препорачана практика. *Просториите кои екипажот треба да ги посетува заради оперативни цели треба да бидат лесно пристапни и, доколку е можно, една до друга.*

IV. Патници, екипаж и багаж кој пристигнува

6.26 Јавните органи треба да обезбедат доволен број на контролни канали така да расчистувањето на пристигнатите патници и багаж може да биде обработено со најмало можно задржување. Ако е возможно, дополнителен канал(и) треба да биде на располагање, кон кој при појава на комплицирани случаи би можеле да бидат насочени истите, без да го задржуваат главниот проток на патници.

6.27 **Препорачана практика.**-*Посебно внимание треба да им се даде на места каде што често се случува задржувања на патници.*

6.28. За да се отстранат какви било задржувања на патниците, треба да се превземат неопходни чекори за да се обезбеди навремено пристигнување на багажот во просторијата наменета за багаж.

6.28.1. **Препорачана практика.**-*Треба да се организира брзо истоварање на товарот, вклучувајќи багажи во контејнери, од воздухопловот и нивно брзо пренесување во просторијата наменета за багаж. За оваа цел, треба да се користат системи за механичко истоварање и пренесување на багажот, особено каде што постои голем обем на сообраќај, како и да се има на располагање поброен персонал за прифат и отпрема, во секое време.*

6.29. **Препорачана практика.**-*Соодветен простор треба да се обезбеди во просторијата наменета за багаж овозможувајќи спремна идентификација и брзо повлекување на проверениот багаж од страна на секој патник.*

6.30. **Препорачана практика.**-*Онаму каде што постои голема количина на багаж, треба да бидат обезбедени механизирани системи за депонирање (вртење) на багажот во сортирницата за багаж, а со цел да се пренесе багажот до патниците, и со тоа да се олесни земањето на багажот.*

6.30.1. Властите одговорни за меѓународните аеродроми треба да гарантираат дека патниците можат да добијат помош во носењето на багажот од сортирницата до локација која е колку можно поблиску до местата од кои е обезбеден транспорт од аеродромот или помеѓу аеродромските терминали.

V. Транзит и трансфер на патници и екипаж

6.31. **Препорачана практика.** - *Јавните органи треба, кога е можно, да им дозволат на патниците да останат во воздухопловот и овластено качување и симнување во текот на полнење на гориво, како предмет на неопходни безбедносни мерки.*

6.31.1. **Препорачана практика.**- *Особено се препорачува да бидат усвоени технички и регулативни одредби за да се гарантира дека телескопските премини за патници(фингери) до и од воздухоплов може да се употребуваат и за време на полнење на воздухопловот со гориво.*

6.32. **Препорачана практика.** - *Јавните органи треба да се осигураат дека на аеродромите се обезбедени простории за престој, доколку обемот и природата на сообраќајот тоа го бараат, каде што екипажот и патниците*

во директен транзит со истиот воздухоплов, или префрлувајќи се на други летови, можат привремено да престојуваат без да бидат предмет на инспекциски формалности, освен за воздухопловните безбедносни мерки, или во посебни случаи.

Забелешка.- Оваа одредба нема намера да го спречи применувањето на соодветните мерки за контрола на наркотици.

6.33. Препорачана практика. *-Треба да се подготват одредби за шалтери на авиокомпаниите во областа за транзит, со цел транзитно спроведување на патниците при преминување од еден воздухоплов во друг без да минуваат низ контролните пунктови.*

6.34. Препорачана практика. *-Треба да се создадат услови такви што членовите на екипажот при краток транзит ќе можат да комуницираат преку монитор или телефон со разните владини агенции (пр. контрола на летање, метео канцеларии). Ваквата комуникација треба да се изведува од точка која е блиску до позицијата за товарење на воздухопловот, а е лоцирана или на платформата, или на локација блиску до платформата, и со тоа ќе се елиминира потребата екипажот лично да им се јавува на истите.*

VI. Разновидни објекти и услуги за

патниците во терминалните згради

6.35. Препорачана практика. *-Објектите наменети за користење од страна на патниците во транзит треба да ги содржат сите неопходни услови за нивна удобност.*

6.35.1. Препорачана практика. *-Треба да бидат обезбедени објекти за складирање на багажот оставен од страна на неговите сопственици на меѓународните аеродроми со цел подоцна да биде подигнат.*

6.35.2 *Меѓународните аеродроми треба да бидат опремени со функционални безбедни објекти за складирање каде неklasифициран, неидентификуван и изгубен багаж би се чувал и би бил слободен за проверка се додека не се предаде, побара или распореди во согласност со националните регулативи и процедури на Република Македонија. Персоналот на авиокомпаниите треба да има пристап до багажот барем за време на извршување на аеродромските операции.*

6.36. Препорачана практика. *-Во случај кога оние што не патуваат имаат пристап до зградите на терминалот, треба да се направи соодветна организација/ангажман, со цел истите да не пречат во протокот на сообраќајот при качување и симнување.*

6.36.1. Препорачана практика. *-Треба да се донесе регулатива со која ќе се предвиди поставување на објекти на група/тур операторите на јавни места*

или на неконтролирани во областите за пристигнување и/или заминување, со цел да се минимизира преоптеретеноста во терминалната зграда.

6.37. Препорачана практика.-Кога комисионата стока (стока ослободена од давачки) или друга стока е понудена за продажба во терминалните згради, дали само за патниците кои што заминуваат или и за оние кои доаѓаат и заминуваат, треба да се донесе регулатива за соодветни локации на продавници со што ќе се обезбеди лесен пристап на голем број на патници, ефикасна услуга и соодветен простор за потрошувачите, се со цел да се избегне преоптеретеноста и мешањето со главниот проток на сообраќај на патници кои пристигнуваат и заминуваат.

VII. Ракување со карго и пошта и канцеларии за издавање на дозволи

6.38. Препорачана практика.- Јавните органи треба да направат ангажман со кој што сите карго воздухоплови и нивниот товар ќе може да влезат и да бидат одобрени во областа на карго терминалот.

6.39. Препорачана практика.-Треба да се обезбеди лесен и брз пристап на аеродромските карго терминали, земајќи ги во предвид просторните потреби за маневрирање на екстра големите камиони на влезните патишта и пред терминалите.

6.40. Препорачана практика.- Секој карго терминал треба да биде обезбеден со позиции за прием/испорака кои се погодни за високи камиони.

6.41. Препорачана практика.- Каде што е оправдано, треба да се користат механизирани и автоматизирани помагала за утовар и истовар, пренос и складирање на каргото.

6.42. Препорачана практика. На карго терминалите треба да се има на располагање соодветен простор за складирање и ракување(хендлинг) со воздушниот карго товар, вклучувајќи и составување и расклопување на палети и товари во контејнер, лоциран блиску до царинската зона и лесно пристапни на овластениот персонал и превозните средства како од платформата, така и надвор од неа. Ваквиот ангажман треба да ја земе во предвид воздухопловната безбедност и соодветните мерки за контрола на наркотици.

6.43. Препорачана практика. Соодветен простор и објекти треба да бидат обезбедени на меѓународните аеродроми, или на соодветни локации надвор од аеродромот, за привремено складирање на празните контејнери.

6.44. Препорачана практика. Карго терминалите треба да бидат опремени со објекти за складирање соодветни за специјален товар (нр. вредносна стока, расиплива пратка, човечки остатоци, радиоактивни или други опасни стоки, како и живи животни). Овие области на карго терминалите во кои се складираат опит и специјален товар(карго) и пошта, приоритетно за испорака по воздушен пат, треба да бидат цело време заштитени од пристап на неовластени лица.

6.45. **Препорачана практика.** *Паркинг просторот на карго терминалите треба да биде на располагање за опремата за хендлинг кога истата не се користи, лоцирана така што да се избегне нејзиното пречење во протокот на пристигнатиот и заминатиот товар.*

6.46. **Препорачана практика.** *Кога воздухопловите со голем капацитет за превезување и на патници и на карго се поставени веднаш до патничкиот терминал, треба да се обезбедат сите неопходни услови за брз утовар/истовар и пренесување помеѓу воздухопловот и карго терминалите. За постигнување на оваа цел, потребно е насоката на движење да се испланира така што ќе се избегне попречење на движењето на патниците и багажот.*

6.47. **Препорачана практика.** *Каде што е неопходно, треба да се обезбедат објекти, за директно отстранување на габаритни или тежки пратки кои што се одобрени за транспорт, од аеродромот до просториите на увозникот, застапникот или превозникот на товар, со тоа што отстранувањето на тие пратки ќе биде предмет на царинско одобрување и сите услови поврзани со ова одобрување.*

6.48. **Препорачана практика.** *Треба да се обезбедат доволно големи и соодветни простории на меѓународните аеродроми, каде под царински надзор, карго транзитната пратка може да биде расклопена, сортирана и прераспределена за моментална или подоцнешна испорака. Таквите ангажмани треба да ја имаат во предвид воздухопловната безбедност и соодветните контролни мерки за наркотици.*

6.49. **Препорачана практика.** *На аеродромите кои имаат недоволен капацитет за ракување(хендлинг) со товар и чие што проширување е ограничено или невозможно, треба да се дозволат складишта надвор од аеродромот, и процедурата за пренесување на товарот меѓу нив и аеродромот треба да биде минимална, со цел да се забрза расчистувањето и да се намали преоптовареноста на аеродромските складишта.*

6.50. **Препорачана практика.** *Онаму каде што постои голем обем на авионска пошта, и каде што според мислењето на поштенските власти има потреба да се забрза понатамошниот пренос на истата, потребно е на меѓународните аеродроми да се обезбеди соодветен простор и објекти за обработка, сортирање и натамошен пренос на авионската пошта. Таквите аранжмани треба да ја имаат во предвид воздухопловната безбедност и соодветните контролни мерки за наркотици.*

В. Потребни објекти за имплементација на здравствена заштита,

итна медицинска помош и карантински мерки за животни и растенија

6.51. *Јавните органи, во соработка со аеродромските власти, треба да обезбедат одржување на здравствена заштита, вклучувајќи карантин на меѓународните аеродроми за луѓе, животни и растенија.*

6.52. **Препорачана практика.** - *Јавните органи треба да обезбедат, на или во близина на нивните главни меѓународни аеродромски објекти и услуги за вакцинација и ревакцинација и за издавање на соодветни уверенија за тоа.*

6.53. **Препорачана практика.** -*Меѓународните аеродроми треба да имаат на располагање соодветни објекти за извршување на здравствената заштита и животински и растителните карантински мерки, кои што се применуваат врз воздухоплов, екипаж, патници, багаж, карго, пошта и продавници.*

6.54. **Препорачана практика.** - *Јавните органи треба да обезбедат услови за да патниците и екипажот во транзит ќе може да престојуваат во простории без каква било опасност од инфекции од инсекти преносители на зарази и доколку е потребно треба да се обезбедат објекти за пренос на патниците и екипажот до друг терминал или најблискиот аеродром, без да бидат изложени на каква било опасност по здравјето. Слична организација и објекти треба да се обезбедат и за животни.*

6.55. Јавните органи, во соработка со аеродромските власти и авиопревозниците треба да превземат чекори за да се осигураат дека набавката, подготовката, ракувањето, складирањето и послужувањето на намирниците од храна и вода кои се наменети за козумирање, како на аеродромот така и во воздухопловот, се извршуваат хигиенски во согласност пропишаните одредби, препораки и стандарди од Светската здравствена организација и пропишаните препораки на Организацијата за храна и земјоделство на Обединетите нации.

6.56. Јавните органи, во соработка со аеродромските власти и авиопревозниците, треба да се осигураат дека е воведен ефикасен систем за безбедно отстранување и безбедно исфрлање на фекалии, ѓубре, отпадна вода, отпад, неискористена и загадена храна и други материи опасни по здравјето на луѓето, животните или растенијата, во согласност со пропишаните одредби, препораки и стандарди од Светската здравствена организација и пропишаните препораки на Организацијата за храна и земјоделство на Обединетите нации.

6.57. **Препорачана практика.**- *На меѓународните аеродроми треба постојано да има организиран и веднаш расположив персонал и простории за давање на прва помош на лице место и треба да се овозможат соодветни услови за експедитивно прифаќање на повремени посериозни случаи на првенствено медицинско згрижување.*

Г. Потребни објекти за контроли за издавање на дозволи

и извршување на контролните услуги

6.58. **Препорачана практика.** - *На државен трошок, доколку е можно, треба да се обезбедат простории и објекти за властите кои се одговорни за контрола.*

6.59. Доколку просториите и објектите на кои што се однесува точка 6.58 не се обезбедат на државен трошок, јавните органи треба да гарантираат дека такви простории и објекти се обезбедени под услови кои што не се положи од оние

кои важат за превозници кои вршат друг начин на транспорт, а кои влегуваат во државата и имаат потреба од простор и објекти на соодветно ниво.

6.60. Потребно е за операторите да се обезбедат задоволителни услуги од страна јавните органи, во текот на работното време на истите, а притоа услугите не треба да се наплаќаат.

Забелешка.- Онаму каде обемот на сообраќајот е голем, а постои многу расположив простор и објекти, јавните органи би можеле да земат во предвид отворање на контролни пунктови за патници и нивниот багаж, на повеќе од една локација.

6.60.1. Треба да обезбедат задоволителни услуги од страна јавните органи, на начин кој ќе одговара на вистинските потреби и на текот на сообраќајот во текот на нивното работното време.

Забелешка 1.- Параграфите 6.60 и 6.60.1 треба да се применуваат во согласност со член 82 од Меѓународната здравствена регулатива (1969), Трета аотирана едиција (1983) која што посочува дека несмее да се врши наплата од страна на здравствена организација за каков било медицински преглед предвиден во Меѓународната здравствена регулатива (ИХР) или за каква било вакцинација на лице при пристигнување и за какви било уверенија после тоа. ИХР посочува дека е недозволиво да се изнудуваат или примаат наплати за медицински прегледи кои што се извршуваат во било кое време на денот или ноќта. Членот 24 посочува дека здравствените мерки треба да бидат иницирани веднаш и завршени без одложување.

Забелешка 2.- Според Анекс 15- Воздухопловни информативни услуги, Државите се обврзани на нивните меѓународни аеродроми да го објават распоредот и работното време на канцелариите за издавање на уверенија (царина, емиграција, здравство).

6.61. Надвор од работното време кое е воспоставено да го покрие секој период на дополнителна работа на меѓународните аеродроми, а кој што се однесува на точките 6.60 и 6.60.1 јавните органи треба да обезбедат услуги под услови кои што не се помалку погодни за операторот на воздухопловот, од оние кои што се применуваат врз превозници, кои влегуваат во државата со друг начин на транспорт.

6.62. Препорачана практика.- *Јавните органи треба да создадат услови каде што Република Македонија ќе и дозволи на друга земја да стационарира претставници од своите државни власти на нејзина територија за проверка на воздухоплов, патници, екипаж, багаж, товар и документација за царина, емиграција, здравствена заштита и за животински и растителен карантин кои што треба да заминат кон таа земја, со што таквата акција ќе ја олесни постапка при пристигнувањето и влегувањето во таа земја. Алтернативно, јавните органи можат по пат на договор да воведат електронска форма за предходно одобрување на било кои од функциите наброени погоре, за да се олесни постапката на пристигнување и влегување во земјата.*

Д. Објекти за промена на пари

6.63. Јавните органи треба да направат ангажман, да на своите меѓународни аеродроми ги истакнат нивните правила кои што се однесуваат на промена на паричните средства од другите земји наспроти националната валута.

6.64. Јавните органи кои што ја контролираат промена на паричните средства од другите земји треба да:

а) Да ја објават тековната курсна листа за промена на таквите парични средства;

б) Да го истакнат или на друг начин да го направат достапен моменталниот курс на нивните меѓународни аеродроми, што би било од посебен интерес на соодветните аеродроми.

6.65. Доколку во земјата не се контролира промената на курсот во однос на некои или сите парични средства на други земји, јавните органи треба да се ангажираат да ги истакнат овие информации за таа цел на меѓународните аеродроми.

6.66. **Препорачана практика.** *Што се однесува до паричните средства на другите земји за кои што нема воспоставено контрола на курсна, треба да се направи таква организација со која што ќе биде можно да се има пристап до информациите на нивните меѓународни аеродроми за промената на курсот на отворениот пазар кој во моментот преовладува.*

6.67. Јавните органи, на меѓународните аеродроми треба да обезбедат, во дадено време да им се излезе во пресрет на потребите на патниците, преку соодветни објекти за легална размена на паричните средства од други земји преку државни агенции или треба да овластат приватни агенции да го прават тоа. Овие објекти треба да им бидат на располагање на патниците кои пристигнуваат и заминуваат.

Забелешка.- За да стати на сила оваа одредба, користењето на банкомати на меѓународните аеродроми им овозможува на патниците кои заминуваат да се снабдат со странски парични средства, во кое било време во денот или ноќта, и се докажа дека тоа е од голема помош и треба да се разгледа како можност.

6.68. **Препорачана практика.** - *Јавните органи кои го ограничуваат увозот и извозот на паричните средства од други земји, треба да обезбедат издавање на сертификати на патниците кои го покажуваат количеството на таквите парични средства во нивна сопственост при влегувањето во земјата и треба да им се одобри на таквите патници, при предавањето на таквите сертификати кога заминуваат од земјата да ги земат истите парични средства со нив. Запис на пасошот или на друг официјален документ за патување може да послужи за истата намена.*

6.69. **Препорачана практика.** - *Јавните органи кои го забрануваат внесувањето на сопствени парични средства (т.е. сопствената валута) или ја*

ограничуваат сумата на таквите средства, треба да обезбедат соодветни објекти за странските патници, кои пријавуваат износ на таква валута повеќе од дозволеното во однос на важечките прописи, за да можат, при влегување, странските патници да ги депонираат своите пари во овие капацитети на меѓународните аеродроми, а при заминување, да ги побараат на истото место или на какво било друго место означено од засегнатите државни власти.

Г. Недисциплинирани патници

6.70 Препорачана практика.- *Јавните органи треба да ги преземат потребните чекори, за да ја зголемат свесноста на патниците за тоа дека може да не се дозволи влез и последиците од недисциплинираното и немирното однесување во воздухопловните простории и во воздухопловот.*

6.71 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да бараат на односниот персонал и членовите на екипажот кои се во контакт со патниците да им се обезбеди обука за забележување, предвидување и справување со иритирани или недисциплинирани патници, препознавање на ситуации кои можат да ескалираат, држење на кризата под контрола и сродни прашања.*

ГЛАВА 7. СЛЕТУВАЊЕ НАДВОР ОД МЕЃУНАРОДНИТЕ АЕРОДРОМИ

А. Општо

7.1 Јавните органи треба да преземат чекори за да се обезбеди севкупна можна помош за оној воздухоплов, кој поради причини кои биле вон контрола на водачот на воздухопловот, слетал надвор од меѓународните аеродроми и за таа цел во тие случаи ги сведуваат формалностите и процедурите за контрола на минимално ниво.

7.2 Водачот на воздухопловот или следниот раководен член на екипажот кој е на располагање треба да го пријави слетувањето кај соодветните јавни органи веднаш штом ќе биде можно.

Б. Краток прекин на патувањето

7.3 Доколку е очигледно дека воздухопловот може да го продолжи неговиот лет во релативно краток период по пристигнувањето, треба да се примени следната процедура:

7.31 Контролните мерки треба да се ограничат на оние кои обезбедуваат воздухопловот да замине со истиот товар кој се наоѓал во воздухопловот во времето на пристигнување. Во случај товарот, или еден дел од него да не може, поради оперативни или други причини, да продолжи на тој лет, јавните органи треба да ги забрзаат формалностите за одобрување и да учествуваат во понатамошниот брз превоз на тој товар до неговото одредиште.

7.3.2 Јавните органи треба да определат, доколку е потребно, соодветна област за движење на патниците и екипажот за време на прекилот на летот под нивен општ надзор.

7.3.3 Од водачот на воздухопловот нема да се бара да се пријави кај повеќе од една владина агенција за дозвола за полетување (кога не е потребно одобрение од контролата на летање).

В. Непродолжување на лет

7.4 Ако е очигледно дека воздухопловот многу ќе доцни или не може да го продолжи неговиот лет, треба да се применат следните одредби:

7.4.1 Водачот на воздухопловот, додека ги очекува упатствата на соодветните јавни органи или тој или неговиот екипаж не е во можност да стапи во контакт со нив, има право да ги преземе оние вонредни мерки кои ги смета за неопходни за здравјето и безбедноста на патниците и екипажот заради избегнување или минимизирање на загубата или уништувањето на самиот воздухоплов или неговиот товар.

7.4.2 На патниците и екипажот треба да им се дозволи да осигураат соодветно сместување додека го очекуваат завршувањето на потребните формалности, доколку тие формалности не можат веднаш да се извршат.

7.4.3 Доколку се бара каргото, залихите и багажот без придружба да се отстранат од воздухопловот поради безбедносни причини, тие треба да останат во близина и остануваат таму до завршувањето на потребните формалности.

7.4.4 Поштата треба да се отстрани како што се бара во согласност со актите на Општото поштенско здружение кои се во сила.

ГЛАВА 8. ДРУГИ ОДРЕДБИ ВО ВРСКА СО ОЛЕСНУВАЊЕТО

А. Гаранции или ослободување од одземање или заплenuвање

8.1 **Препорачана практика.** - Доколку јавните органи бараат гаранции од еден авиопревозник за да ги исполни нивните обврски за царината, имиграцијата, јавното здравство, карантинот на животни и растенија, или сличните обврски од законите на Република Македонија, тие треба да ја дозволат употребата на една сеопфатна гаранција секаде каде што е можно.

8.2 **Препорачана практика.**- Воздухопловот, земјената опрема, опремата за обезбедување, резервните делови и техничките залихи на авиопревозникот кој се наоѓа во една договорна земја (која не е договорната земја во која е формирана таа авиокомпанија), кои се користат при работата на меѓународна воздухопловна служба која дава услуги на таа договорна земја, треба да бидат ослободени од законите на онаа договорна земја која го властува одземањето или заплenuвањето на воздухоплов, опрема, делови или

залихи за јавна употреба, без повреда на правото за заплenuвање поради кришењето на законите на соодветната договорна земја.

Б. Олеснување на потрага, спасување, истражување на несреќи и спасување на остатоци на воздухопловот

8.3 Во согласност со кои било услови наметнати со анекс 12- Потрага и спасување и Анекс 13 – Истражување на несреќи и инциденти на воздухоплови, јавните органи треба да направат аранжмани за да обезбедат привремен влез без задоцнување на територијата на Република Македонија на квалификуван персонал кој е потребен за потрага, спасување, истражување на несреќи, поправка или спасување на остатоци на загубен или оштетен воздухоплов.

8.3.1 При организирањето на влезот без задоцнување на персоналот наведен во 8.3, тогаш кога е потребен таков документ, јавните органи не бараат каков било друг патен документ освен пасош (цф. 3.4).

8.3.2 **Препорачана практика** – *Во случаите кога јавните органи продолжуваат да бараат влезни визи за персоналот наведен во 8.3, тие треба, тогаш кога е потребно и кога се работи за исклучок, да издаваат такви визи при пристигнувањето или на друг начин да го олеснат дозволувањето на нивниот влез кога тој персонал извршува наредба од специјалната задача од надлежниот орган во нивната земја (цф. 3.38).*

8.3.3 **Препорачана практика** – *Јавните органи треба бидат соодветно информирани за одредбите на Анексите 13 и 9 кои се однесуваат на олеснувањето на истражувањата на несреќите и инцидентите со воздухоплови. Во однос на ова, јавните органи треба да ја препознаат потребата за соодветните испитувачи да можат да организираат превоз до местото на несреќата и инцидентот без доцнење и, доколку е потребно, да им помогнат за таа цел.*

8.4 Јавните органи го олеснуваат привремениот влез на територијата на Република Македонија на сите воздухоплови, алати, резервни делови и опрема кои се потребни за потрага, спасување, истражување на несреќи, поправка или спасување на остатоците на оштетениот воздухоплов на друга земја. Тие предмети привремено ќе бидат ослободени од царински давачки и други даноци и надоместоци и важењето на прописи од каква било природа кои го ограничуваат увозот на стоки.

Забелешка. – *Се подразбира дека оваа одредба не ја исклучува примената на мерки на јавното здравство и карантин на животни и растенија, доколку се бара.*

8.5 Јавните органи треба да го олеснат отстранувањето од територијата на Република Македонија како на оштетениот, така и на кој било придружен воздухоплов, заедно со алатите, резервните делови и опремата која може да била донесена заради потрага, спасување, истражување на несреќа, поправка или спасување на остатоците од воздухопловот.

8.6 Оштетениот воздухоплов или неговите делови или кои било залихи или карго кои се содржат во него, заедно со кој било воздухоплов, алати, резервни делови или опрема кои се донесени за привремена употреба при потрагата, спасувањето, истражувањето на незгоди, поправката или спасувањето на остатоците од воздухопловот, кои не се отстранети од територијата на Република Македонија во времетраење на периодот кој треба да биде наведен од јавните органи, треба да бидат во сообразност со барањата на важечките закони на Република Македонија.

8.8 Ако, во врска со истрагата на несреќа на воздухопловот стане потребно да се испрати дел, или делови на оштетениот воздухоплов во друга договорна земја за техничка проверка или тестирање, јавните органи треба да обезбедат дека преместувањето на тој дел, или делови е извршено без задоцнување. Јавните органи на истиот начин ќе го олеснат враќањето на тој дел, или делови, до земјата која ја врши истрагата на несреќата, доколку и бидат потребни на таа земја за да се заврши истрагата.

В. Летови за помош по природни катастрофи и катастрофи предизвикани од човек, кои сериозно го загрозуваат човековото здравје или животната околина, и слични вонредни ситуации каде што е потребна помош од Обединетите нации (ОН)

8.8 Јавните органи го олеснуваат влезот во, заминувањето од и транзитот преку територијата на Република Македонија на воздухопловите кои се вклучени во летови за помош кои се извршуваат од страна на или во име на меѓународните организации кои се признаени од страна на ОН или од страна на или во името на самите земји и ги преземаат сите можни мерки за да обезбедат нивно безбедно работење. Тие летови за помош се оние кои се преземени како одговор на природните катастрофи, на катастрофи предизвикани од човек, кои сериозно го загрозуваат човековото здравје или животната околина, како и на слични вонредни ситуации при коишто е потребна помош од ОН. Тие летови започнуваат колку што е можно побрзо по добивање на согласност од земјата примател.

Забелешка 1. – Според меѓународно договорениот речник на основни поими, Одделот за хуманитарни работи на Обединетите нации смета дека вонредна околност е "ненадеен и обично непредвиден настан за кој се потребни итни мерки за да се намалат неговите неповолни последици", како и дека катастрофа е "сериозно попречување на функционирањето на општеството кое предизвикува општи човечки, материјални или еколошки загуби кои ја надминуваат можноста на општеството во кое се случуваат да се справи со нив користејќи само сопствени средства".

Забелешка 2. - Во однос на примената на мерките за обезбедување на безбедна работа на летовите за помош, се обрнува внимание на Анекс 11- Контрола на летање, Упатство во врска со безбедносни мерки кои се однесуваат на воени активности кои се потенцијално опасни за работата на цивилните воздухоплови (Док 9554) и Упатство во врска со заплenuвањето на цивилни воздухоплови (Док 9433).

8.9 Јавните органи обезбедуваат персоналот и предметите кои пристигнуваат со помошните летови наведени во 8.8 да бидат одобрени без доцнење.

Г. Поморско загадување и безбедносни операции за вонредни случаи

8.10 Во вонредни случаи, јавните органи треба да го олеснат влезот, транзитот и заминувањето на воздухоплови кои се вклучени во борба против и заштита од поморско загадување, или други операции кои се потребни да се обезбеди поморската безбедност, безбедноста на населението или заштитата на поморската околина.

8.11 Во вонредни случаи, јавните органи, до најголем можен степен треба да го олеснат влезот, транзитот и заминувањето на лицата, каргото, материјалот и опремата кои се потребни за справување со поморското загадување, како и безбедносните операции опишани во 8.10.

Д. Имплементација на меѓународни здравствени прописи и соодветни одредби

8.12 Јавните органи треба да се усогласат со соодветните одредби на тековното издание на Меѓународните здравствени прописи на Светската здравствена организација. Во согласност со член 23 од наведените прописи, јавните органи треба да ги применуваат како горна граница здравствените мерки кои се дозволени од нив за влез, заминување и транзит на патници и нивниот багаж, карго и други предмети.

8.13 Препорачана практика. – *Во случаи кога епидемиолошките услови дозволуваат и тоа ќе резултира со намалување или елиминирање на бројот на потребни санитарни мерки, јавните органи треба, во согласност со член 85, ставови 1 и 1d од Меѓународните здравствени прописи, трето издание со коментари (1983), да се поврзат со други земји или да направат аранжмани заради санитарна контрола.*

8.14 Јавните органи треба да ги преземат сите можни мерки за вакцинаторите да користат формулар за Меѓународно уверение за вакцинација или ревакцинација за да се обезбеди усогласено прифаќање.

8.15 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да направат аранжмани за да им овозможат на сите инволвирани авиопревозници и агенции да им стават на располагање на патниците информации во врска со барањата за вакцинација во земјите кои се одредиште, како и формулари за потврди за вакцинација и ревакцинација кои се во согласност со Меѓународните здравствени прописи (1969).*

8.16 Авиопревозниците треба да обезбедат усогласеност со кое било барање/услов на јавните органи при што болеста во воздухопловот, која не е наводна мачнина во воздух, треба да се пријави итно по радио кај

здравствените органи во Република Македонија кон која е насочен воздухопловот, за да се олесни обезбедувањето на присуството на каков било специјален лекарски персонал и опрема кои се потребни за лекарска помош и здравствени процедури при пристигнување.

Г. Создавање на национални програми за олеснување

8.17 Оваа национална програма за олеснување на воздушниот сообраќај е изготвена врз основа на барањата за олеснување на Чикашката конвенција и нејзиниот анекс 9.

8.18 Јавните органи треба да обезбедат целта на оваа национална програма за олеснување на воздушниот сообраќај да биде усвојување на сите мерки кои можат да се применат за да се олесни движењето на воздухопловите, екипажите, патниците, каргото, поштата и залихите, со отстранување на непотребните пречки и задоцнувања.

8.18.1 **Препорачана практика.** - *При воспоставувањето на национална програма за олеснување на воздушниот сообраќај, земјите треба да ги користат упатствата наведени во Додаток 11 на ИКАО Анекс 9.*

8.19 Треба да се основа Национален комитет за олеснување на воздушниот сообраќај и Комитети за олеснување на аеродромите како што се бара, или слични координативни тела, заради координирање на активностите за олеснување помеѓу одделите, агенциите и другите организации во Република Македонија на кои се однесува или кои се одговорни за различни аспекти на меѓународното цивилно воздухопловство, како и со авиопревозниците и операторите на аеродромот.

8.20 **Препорачана практика.** - *Треба да се воспостави тесна соработка, прилагодена на околностите, помеѓу програмите за обезбедување и олеснување на цивилното воздухопловство. За таа цел, некои членови од Комитетите за олеснување треба исто така да бидат членови и на Комитетите за обезбедување.*

8.21 **Препорачана практика.** - *При основањето и работењето со Комитетите за национален воздушен сообраќај и олеснување на аеродромите, земјите треба да ги користат упатствата наведени во додаток 12 на ИКАО Анекс 9.*

Е. Олеснување на транспортот на патници за кои е потребна посебна помош

I. Општо

8.22 **Препорачана практика.** - *Кога патуваат, на лицата со недостатоци треба да им биде обезбедена посебна помош за да се обезбеди дека тие ги примаат услугите кои вообичаено им се на располагање на општата јавност. Таквата помош вклучува понудување на информации и упатства во медиумите*

кои можат да бидат разбрани од страна на патниците со ментални или сензорни недостатоци.

8.23 Препорачана практика.- *Јавните органи треба да соработуваат во правец на преземање на потребните мерки за да им ги направат достапни на лицата со недостатоци сите елементи од почетокот до крајот на нивното патување.*

8.24 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да ги преземат потребните чекори со авиопревозниците, аеродромите и операторите за земно опслужување за да се утврдат минимални усогласени стандарди на пристап во однос на услугите за превоз за лица со недостатоци, од пристигнување на аеродромот на заминување до напуштање на аеродромот на одредиштето.*

8.25 Препорачана практика.- *Јавните органи треба да ги преземат потребните чекори со авиокомпаниите, аеродромите, операторите за земно опслужување и туристичките агенции за да се обезбеди на лицата со недостатоци да им се дадат информациите кои им се потребни, како и да ги преземат потребните чекори за да обезбедат дека авиопревозниците, аеродромите, операторите за земно опслужување и туристичките агенции се во состојба да им ја обезбедат на тие патници потребната помош за нив, во зависност од нивните потреби, со цел да им се помогне при патувањето.*

8.26 Препорачана практика.- *Јавните органи треба да ги преземат сите потребни чекори за да го обезбедат постоењето на соработка со авиопревозниците, аеродромите и операторите за земно опслужување заради основање и координирање на програми за обука со цел да обезбедат обучениот персонал да биде на располагање за да им помага на лицата со недостатоци.*

II. Пристап до аеродроми

8.27 *Јавните органи треба да ги преземат потребните чекори за да обезбедат аеродромските капацитети и услуги да се приспособат на лицата со недостатоци.*

8.28 Препорачана практика.- *Јавните органи треба да обезбедат помошни системи и кои било други соодветни направи да бидат ставени на располагање за да се олесни движењето на постари патници и патници со недостатоци помеѓу воздухопловот и терминалот како при пристигнување, така и при заминување како што е потребно онаму каде што не се користат телескопски премини.*

8.29 Препорачана практика. – *Треба да се преземат мерки за да се обезбеди лицата со оштетување на видот и слухот да можат да добијат информации за летот.*

8.30 Препорачана практика.- *Треба да се постават резервирани места за постари и лица со недостатоци кои седат во или треба да се соберат од терминалната зграда, колку што е можно поблиску до главните влезови. За да*

се олесни движењето во различни области на аеродромот, на пристапните патеки не треба да има пречки.

8.31 Препорачана практика.- *Онаму каде што е ограничен пристапот до јавните услуги, треба да се направи секаков напор за да се обезбедат услуги за земјен превоз по разумна цена со приспособување на тековните и планираните системи за јавен превоз или со обезбедување на посебни транспортни услуги за лица со потреби за подвижност.*

8.32 Препорачана практика.- *Треба да се обезбедат соодветни капацитети за паркирање за лица со потреби за подвижност, како и да се преземат соодветни мерки за да се олесни нивното движење помеѓу местата за паркинг и терминалните згради.*

8.33 Препорачана практика. – *Треба да се овласти директен трансфер од еден воздухоплов во друг на патници, посебно на постари патници и патници со недостатоци, онаму каде што е потребно и можно, секогаш кога тоа е овозможено од временските роковите при вршењето на врзани летови или други околности.*

III. Пристап до воздухопловни услуги

8.34 *Јавните органи треба да ги преземат потребните чекори за да обезбедат лицата со недостатоци да имаат соодветен пристап до воздухопловните услуги.*

8.35 Препорачана практика.- *Јавните органи треба да воведат мерки според кои воздухопловите кои почнуваат да работат непосредно по голема поправка треба да се придржуваат кон минималните усогласени стандарди за пристап земајќи ја предвид опремата која е во воздухопловот која би се состоела од подвижни наслони за раце, инвалидски колички во воздухопловот, тоалети и соодветно осветлување и знаци.*

8.36 Препорачана практика.- *Инвалидските колички, посебните апарати и опремата која е потребна за лицата со недостатоци треба да се носат бесплатно во кабината, онаму каде што, во однос на авиопревозникот, барањата на просторот и безбедноста дозволуваат или треба да бидат определени како приоритетен багаж. Животните за помош кои ги придружуваат патниците со недостатоци исто така треба да се превезуваат бесплатно во кабината, во согласност со примената на кои било важечки национални или авиопревознички прописи.*

8.37 Препорачана практика. - *Во принцип, на лицата со недостатоци треба да им се дозволи да одредат дали или не им е потребна придружба, како и да патуваат без барањето за лекарско одобрување. Сепак, треба да биде задолжително претходо известување онаму каде што се бара помош или пренос. На авиопревозниците треба само да им биде дозволено да бараат од патниците со недостатоци да добијат лекарско одобрување во случаи на здравствена состојба кога е јасно дека не можат да постојат гаранции за нивната безбедност или здравје или пак оние на другите патници. Исто така, на авиопревозниците треба само да им се дозволи да бараат придружба тогаш*

кога е јасно дека едно лице со недостатоци не може да биде самостојно и, во тој случај, не можат да се дадат гаранции за безбедноста или здравјето на тоа лице или на друг патник.

8.38 Препорачана практика. - *Доколку се бара присуство на придружба, јавните органи треба да ги поттикнат авиопревозниците да понудат попусти за превозот на тоа придружно лице.*

Ж. Помош за жртвите на воздухопловни несреќи и нивните семејства

8.39 Земјата на настанувањето на воздухопловната несреќа и поврзаните земји прават аранжмани за олеснување на влезот во нивната територија на привремена основа на членови на семејствата на жртвите на воздухопловната несреќа.

8.40 Земјата на настанот и поврзаните земји исто така прават аранжмани за да го олеснат влезот во нивната територија, на привремена основа, на овластени претставници на авиопревозникот чиј воздухоплов учествувал во несреќата, или на партнерот од алијансата на авиопревозникот, за да им се овозможи да им пружат помош на преживеаните и членовите на нивите семејства, членовите на семејствата на починатите жртви од несреќата, како и на односните надлежни органи во овие земји.

Забелешка. –Согласно поделбата на капацитетот и сличните договори за алијанси понекогаш се бара од партнерите во алијансата да постапуваат како „лица кои први одговараат“ во име на засегнат авиопревозник во случај партнерот од алијансата да може да пристигне до локацијата на несреќата побрзо од засегнатиот авиопревозник.

8.41 Препорачана практика.-*При подготвувањето на влезот на лицата од 8.39, земјата на настанот и соседните земји не треба да бараат друга патна исправа, освен пасош или вонредна патна исправа која се издава посебно за тие лица, за да им овозможи да патуваат во тие земји. Тогаш кога земјата на настанувањето на несреќата или соседната земја бара визи за влез за лицата од 8.39 и 8.40 погоре, таа треба да го забрза издавањето на тие визи.*

8.42 Јавните органи прават подготовки за издавање на вонредни патни исправи, доколку е потребно, на нивните државјани кои ја преживеале несреќата.

8.43 Јавните органи ја пружаат целата потребна помош, како подготовки за превоз и ослободување од царина, при репатријацијата на човечките останки во нивните земји на потекло, на барање на членовите на семејството на починатиот или на авиопревозникот чиј воздухоплов учествувал во несреќата.

ПРИЛОГ 2

Регулатива (ЕЗ) бр. 1107/2006 на Европскиот парламент и на Советот

од 5 јули 2006 год.

за правата на хедникепираните лица и лицата со ограничена
подвижност при користење воздушен сообраќај

(Текст со важност за ЕЕП)

ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ И СОВЕТОТ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА,

имајќи го предвид Договорот за основање на Европската заедница, а особено членот 80 (2) од истиот,

имајќи го предвид предлогот од Комисијата,

имајќи ги предвид мислењата на Економскиот и Социјалниот комитет¹,

во консултација со Комитетот на регионите,

постапувајќи во согласност со постапката утврдена во членот 251 од Договорот²,

со оглед на тоа што:

- (1) Единствениот пазар на воздухопловни услуги треба, генерално, да им користи на граѓаните. Последователно, лицата со инвалидитет и лицата со ограничена подвижност, предизвикана од хендикеп, старост или некој друг фактор, треба да имаат такви можности за користење воздушен сообраќај што можат да се споредат со

¹ Сл. весник бр. С 24, 31 јануари 2006 год., стр. 12

² Мислење на Европскиот парламент од 15 декември 2005 год. (се уште не објавено во Службен весник) и Одлука на Советот од 9 јуни 2006 год.

можностите на останатите граѓани за истото. Лицата со инвалидитет и лицата со ограничена подвижност ги имаат истите права за слободно движење, слобода на избор и недискриминација како и останатите граѓани. Ова се однесува на користењето воздушен сообраќај како и на други домени од животот.

- (2) Лицата со инвалидитет и лицата со ограничена подвижност треба да се превезуваат и да не се одбиваат за транспорт врз основа на нивниот хендикеп или неподвижност, освен од причини што се оправдани врз основа на безбедност и што се пропишани со закон. Пред да прифатат резервации од лица со инвалидитет или лица со ограничена подвижност, воздухопловните компании, нивните застапници и тур-оператори треба да ги направат сите разумни напори за да проверат дали има оправдана безбедносна причина која што би ги спречила таквите лица да ги користат летовите што се во прашање.
- (3) Оваа Регулатива нема да ги засега другите права на патниците создадени од законодавството на Заедницата и особено правата од Директивата на Советот 90/314/ЕЕЗ од 13 јуни 1990 год. за пакет-аранжманите, одморите и турите³ и од Регулативата (ЕЗ) бр. 261/2004 на Европскиот парламент и Советот од 11 февруари 2004 год., што ги поставува општите правила за компензација и помош на патниците што користат воздушен сообраќај во случај кога им се одбива и откажува качување на летало или при долги доцнења на летови⁴. Во случаите кога истиот настан би бил повод за истото право за надоместок на трошоци или повторна резервација врз основа на една од тие два правни акта како и според оваа Регулатива, на лицето со тоа право му се дозволува да го користи истото само еднаш, по сопствен избор.
- (4) Со цел на лицата со инвалидитет и лицата со ограничена подвижност да им се дадат можности за користење воздушен сообраќај споредливи со истите на останатите граѓани, да се задоволат нивните посебни потреби треба да се обезбеди помош на воздухопловното пристаниште, а, исто така, и во авионот, со вработување на неопходен персонал и користење неопходна опрема. Во интерес на социјално вклучување, засегнатите лица треба да добијат помош без дополнителни такси.
- (5) Воздухопловните пристаништа кои што се наоѓаат во земјите-членки каде што е во сила Договорот, треба, покрај другото, да им овозможат

³ Сл. весник бр. L 158, 23 јуни 1990 год., стр. 59

⁴ Сл. весник бр. L 46, 17 февруари 2004 год., стр. 1

на лицата со инвалидитет и на лицата со ограничена подвижност да продолжат од определена точка на пристигнување на воздухопловното пристаниште до воздухопловот и од воздухопловот до определена точка на заминување на воздухопловното пристаниште, вклучувајќи качување и симнување од воздухопловот. Овие точки треба да се одбележат барем на главните влезови на зградите на терминалите, во зоните за регистрирање на патниците, на постројките за возови, трамваи, метроа, автобуси и такси возила, на други точки на качување и симнување на патници и на паркинзите на воздухопловните пристаништа. Помошта треба да се организира за да се избегнат прекини и доцнења, во исто време обезбедувајќи еднакви стандарди во целата Заедница и најдобро користејќи ги ресурсите, независно за кое воздухопловно пристаниште или превозник станува збор.

- (6) За да се постигнат овие цели, одговорноста за обезбедување висококвалитетна помош на воздухопловните пристаништа ја понесува централното тело. Бидејќи управните тела на воздухопловните пристаништа ја имаат главната улога во давањето услуги преку нивните воздухопловни пристаништа на истите им се дава оваа општа одговорност.
- (7) Управните тела на воздухопловните пристаништа можат самите да ја обезбедат помошта за лицата со инвалидитет и лицата со ограничена подвижност. Од друга страна, со оглед на позитивната улога на определени оператори или летала во минатото, управните тела можат да склучат договор со трети страни заради обезбедување на ваквата помош, без оглед на примената на соодветните правила од законите на Заедницата, вклучувајќи ги и правилата за јавни набавки.
- (8) Помошта се финансира на таков начин што товарот еднакво се распределува помеѓу сите патници што го користат воздухопловното пристаниште и со цел да се избегнат демотивирачките фактори при превозот на хедникепирани лица и лица со ограничена подвижност. Најефективниот начин за финансирање, веројатно, би бил такса што би се наплатувала од секој превозник, корисник на воздухопловно пристаниште, пропорционално со бројот на патници што го превезува до воздухопловното пристаниште и од воздухопловното пристаниште.
- (9) Со цел да се гарантира, особено, дека наплатените такси од еден превозник се пропорционални со помошта што ја обезбедил тој на лица со инвалидитет и лица со ограничена подвижност, и дека тие такси не служат за финансирање на активностите на управното тело

освен оние поврзани со обезбедувањето на таквата помош, таксите се усвојуваат и се применуваат со потполна транспарентност. Притоа, Директивата 96/67/ЕЗ на Советот од 15 октомври 1996 год. за пристап на пазарот за копнени услуги на воздухопловните пристаништа⁵ во Заедницата и особено одредбите за поделба на сметки се применуваат онаму каде што тоа не ѝ противречи на оваа Регулатива.

- (10) При организирањето помош за лица со инвалидитет и лица со ограничена подвижност и при обучувањето на својот персонал, воздухопловните пристаништа и превозниците го земаат предвид документот 30 од Конференцијата на Европското цивилно воздухопловство (КЕЦВ), Дел I, Оддел 5 и неговите приложени анекси, особено Кодексот на добро однесување при давање копнени услуги за лица со ограничена подвижност како што е предвидено со Анекс S од истиот во времето на усвојување на оваа Регулатива.
- (11) При одлучувањето за дизајнот на нови воздухопловни пристаништа и терминали како дел од големи реновирања, операторите на воздухопловното пристаниште, кога е можно, ги земаат предвид потребите на лицата со инвалидитет и лицата со ограничена подвижност. Исто така, кога е можно, превозниците ги земаат предвид таквите потреби при донесувањето одлуки за дизајнот на нови летала или на реновирани летала.
- (12) Директивата 95/46/ЕЗ на Европскиот парламент и на Советот од 24 октомври 1995 год. за заштита на лица во однос на обработка на лични податоци и за слободното движење на тие податоци⁶ строго влегува во сила со цел да ја гарантира приватноста на лицата со инвалидитет и лицата со ограничена подвижност и да гарантира дека информациите што се бараат се исклучиво за должностите во врска со помошта утврдени со оваа Регулатива и не се користат против патниците на кои што им е потреба таквата услуга.
- (13) Сите клучни информации што им се даваат на патниците што користат воздушен сообраќај, се даваат во алтернативни формати, пристапни за лицата со инвалидитет и лицата со ограничена подвижност, и тие се на истиот јазик како што се информациите кои се даваат на останатите патници.

⁵ Сл. весник бр. L 272, 25 октомври 1996 год., стр. 36. Директива заменета со Регулативата (ЕЗ) бр. 1882/2003 на Европскиот парламент и на Советот (Сл. весник бр. L 284, 31 октомври 2003 год., стр. 1).

⁶ Сл. весник бр. L 281, 23 ноември 1995 год., стр. 31. Директива заменета со Регулативата (ЕЗ) бр. 1882/2003.

- (14) Во случаи кога при ракување на воздухопловното пристаниште или при транспорт во воздухопловот се загуби или оштети инвалидска количка или друга опрема за движење или помошни направи, патникот кому му припаѓа таа опрема добива надоместок во согласност со правилата од меѓународното, националното право и правото на Заедницата.
- (15) Земјите-членки ја надгледуваат и гарантираат примената на оваа Регулатива и назначуваат соодветно тело да ги извршува задачите. Овој надзор не влијае на правата на лицата со ограничена подвижност што бараат законска оштета на суд во согласност со националното право.
- (16) Важно е, ако лицето со инвалидитет или лицето со ограничена подвижност смета дека оваа Регулатива е прекршена, тогаш да може да му го предочи тоа на операторот на воздухопловното пристаниште или на засегнатиот превозник, во зависност од случајот. Доколку лицето со инвалидитет или лицето со ограничена подвижност не може да овој начин да ја оствари целта, тоа има слобода да поднесе жалба до телото или телата назначени за такви прашања од страна на земјата-членка.
- (17) Жалбите во врска со дадената помош на воздухопловно пристаниште се доставуваат до телото или телата назначени за спроведување на оваа Регулатива од страна на земјата-членка каде што се наоѓа воздухопловното пристаниште. Жалбите што се однесуваат на дадената помош од страна на превозник се доставуваат до телото или телата назначени за спроведување на оваа Регулатива од страна на земјата-членка која што издала уверение за работа на истиот превозник.
- (18) Земјите-членки утврдуваат казни што се применуваат при прекршување на оваа Регулатива и гарантираат дека тие казни се применуваат. Казните што вклучуваат налог за плаќање на надоместок на засегнатото лице се делотворни, пропорционални и превентивни.
- (19) Целите на оваа Регулатива се да се гарантира високо и еднакво ниво на заштита и помош на целата територија на земјата-членка и да се гарантира дека економските застапници работат под усогласени услови на единствен пазар. Но, поради големината и последиците на дејството, овие цели не можат до доволен степен да се постигнат од страна на една земја-членка, туку подобро се извршуваат на нивото

на Заедницата. Заедницата може да усвои мерки во согласност со принципите на супсидиарност како што е пропишано со членот 5 од Договорот. Во согласност со принципот на пропорционалност, како што е наведено во тој член, оваа Регулатива не го надминува неопходното за да се постигнат тие цели.

- (20) Оваа Регулатива ги почитува основните права и ги запазува принципите што се признаваат особено со Повелбата за основни права на Европската унија.
- (21) Договорот за поголема соработка во однос на користењето на воздухопловното пристаниште на Гибралтар е донесен во Лондон на 2 декември 1987 год. од страна на Кралството Шпанија и Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска со заедничка декларација на министерствата за надворешни работи на двете земји. Таквиот договор сè уште не почнал да се спроведува,

ЈА ДОНЕСЕ СЛЕДНАВА РЕГУЛАТИВА:

Член 1

Цел и домен

1. Оваа Регулатива ги утврдува правилата за заштита на лицата со инвалидитет и лицата со ограничена подвижност и правилата за укажување помош на истите при користење на воздушен сообраќај, со цел да ги заштити од дискриминација, како и да гарантира дека тие добиваат помош.
2. Одредбите од оваа Регулатива се однесуваат на лицата со инвалидитет и лица со ограничена подвижност, коишто користат или имаат намера да користат комерцијални воздушни патнички услуги при заминување, транзитирање или пристигнување на воздухопловно пристаниште, во случаи кога воздухопловното пристаниште се наоѓа на територија на земја-членка каде што се применува Договорот.
3. Членовите 3, 4 и 10 се применуваат за патници што заминуваат од воздухопловно пристаниште што се наоѓа во трета земја и пристигнуваат на воздухопловно пристаниште што се наоѓа на територија на земја-членка каде што се применува Договорот, доколку операторот на воздухоплов е превозник од Заедницата.
4. Оваа Регулатива не влијае на правата на патниците утврдени со Директивата 90/314/ЕЕЗ и со Регулативата (ЕЗ) бр. 261/2004.

5. Во случај одредбите од оваа Регулатива да противречат на одредбите од Директивата 96/67/ЕЗ, за важечка се смета оваа Регулатива.

6. Примената на оваа Регулатива на воздухопловното пристаниште на Гибралтар се смета дека е без да се исклучи примената на односните правни позиции на Кралството Шпанија и Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска што се однесуваат на спорот за суверенитетот на територијата каде што се наоѓа воздухопловното пристаниште.

7. Примената на оваа Регулатива за воздухопловното пристаниште на Гибралтар се одложува додека договорот од Заедничката декларација помеѓу Кралството Шпанија и Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска на 2 декември 1987 год. не влезе во сила. Владите на Шпанија и Обединетото Кралство го информираат Советот за датумот кога таа влегува во сила.

Член 2

Дефиниции

За потребите на оваа Регулатива се применуваат следните дефиниции:

- (а) „лице со инвалидитет“ или „лице со ограничена подвижност“ е секое лице чија што подвижност при користењето на воздушен сообраќај е ограничена поради некаков физички инвалидитет (сензорен или локомоторен, постојан или привремен), интелектуален инвалидитет или пречка, или која било друга причина за инвалидитет или возраст, чијашто положба бара соодветно внимание и приспособување на услугите што им се нудат на сите патници кон посебните потреби на лицето;
- (б) „превозник“ е претпријатие што врши воздушен превоз и поседува важечко уверение за работа;
- (в) „вистински превозник“ е превозник што извршува или има намера да изврши лет во договор со патник или во име на друго лице, правно или физичко, кое што има договор со тој патник;
- (г) „превозник од Заедницата“ е превозник со важечка уверение за работа доделена од земја-членка во согласност со Регулативата (ЕЕЗ) бр. 2407/92 на Советот од 23 јули 1992 год. за издавање дозволи на превозници⁷;

⁷ Сл. весник бр. L 240, 24 август 1992 год., стр. 1

- (д) „тур-оператор“ (со исклучок на превозникот) е организатор или компанија за малопродажба во смисла на членот 2 (2) и (3) од Директивата 90/314/ЕЕЗ;
- (ѓ) „оператор на воздухопловно пристаниште“ е правно лице чијашто цел, според националното законодавство, е особено администрацијата и управувањето на аеродромската инфраструктура и координацијата и контролата на активностите на разните оператори што се присутни на воздухопловното пристаниште или во системот на воздухопловни пристаништа;
- (е) „корисник на воздухопловно пристаниште“ е секое физичко или правно лице одговорно за превоз на патници по воздушен пат од или до воздухопловното пристаниште за кој станува збор;
- (ж) „Одборот на корисниците на воздухопловното пристаниште“ е одбор составен од претставници на корисниците на воздухопловното пристаниште или организации што ги застапуваат истите;
- (з) „резервација“ значи фактот дека патникот има билет, или некој друг доказ, кој што покажува дека резервацијата е прифатена и регистрирана од страна на превозникот или тур-операторот;
- (с) „воздухопловно пристаниште“ е секое земјиште посебно приспособено за слетување, полетување и маневрирање со летало, вклучувајќи ги помошните инсталации што може да се вклучени во овие операции за потребите на воздушниот сообраќај и услугите што вклучуваат инсталации потребни за помош на комерцијални воздушни услуги;
- (и) „паркинг за возила на воздухопловното пристаниште“ е паркинг за возила што се наоѓа во рамките на воздухопловното пристаниште или е под директна контрола на операторот на воздухопловното пристаниште и што директно им служи на патниците што го користат тоа воздухопловното пристаниште;
- (ј) „комерцијални патнички авиоуслуги“ се патнички услуги за воздушен транспорт што ги извршува превозник преку редовни или нередовни летови, што им се нудат на граѓаните самостојно или како дел од пакет.

Член 3

Спречување на одбивање превоз

Превозникот, неговиот застапник или тур-операторот, врз основа на инвалидитет или ограничена подвижност, не одбиваат:

- (а) да прифатат резервација за лет од или до воздухопловното пристаниште за којшто се однесува оваа Регулатива;
- (б) да качат лице со инвалидитет или лице со ограничена подвижност на такво воздухопловно пристаниште доколку засегнатото лице има важечки билет и резервација.

Член 4

Отстапки, посебни услови и информации

1. Без обзир на одредбите од членот 3, авио превозникот, неговиот застапник или тур-операторот, врз основа на инвалидитет или ограничена подвижност, можат да не прифатат резервација од лицата со инвалидитет или лице со ограничена подвижност или да одбијат за качат такво лице:

- (а) со цел да ги задоволат безбедносните барања утврдени со меѓународно, национално право или правото на Заедницата или со цел да ги задоволат безбедносните барања утврдени од страна на властите што го издале уверението за исполнување на безбедносните услови за вршење на јавен воздушен превоз (АОС) за авиопревозници на засегнатиот превозник;
- (б) доколку големината на воздухопловот или неговите врати го прават качувањето или превозот на тоа лице со инвалидитет или лице со ограничена подвижност физички невозможно.

Во случај на неприфаќање на резервација врз основа на причините наведени под точките (а) и (б) од првиот потстав, превозникот, неговиот застапник или тур-операторот прават разумни напори да предложат прифатливо алтернативно решение за засегнатото лице.

На лицето со инвалидитет или лицето со ограничена подвижност кому не му било одобрено качување врз основа на неговиот хендикеп или ограничена подвижност и на секое лице што го придружува ова лице, во согласност со ставот 2 од овој член, им се нуди правото на надоместок или обезбедување на друга врска, како што е пропишано со членот 8 од Регулативата (ЕЗ) бр. 261/2004. Правото на можноста за повратен лет или обезбедување друга врска е условено со задоволување на сите безбедносни барања.

2. Под истите услови назначени во ставот 1, прв потстав, точка (а), превозникот, неговиот застапник или тур-операторот можат да побараат

лицето со инвалидитет или лицето со ограничена подвижност да биде придружувано од друго лице што е во состојба да му ја пружи потребната помош.

3. Превозникот или неговиот застапник ги објавуваат безбедносните правила што се применуваат при превоз на лица со инвалидитет или лица со ограничена подвижност, како и сите ограничувања во врска со нивниот превоз или превозот на опремата за движење поради големината на воздухопловот. Тие треба да бидат во достапни формати и барем на истите јазици како што се информациите што им се даваат на останатите патници. Тур-операторот ги става на располагање таквите безбедносни правила и ограничувања за летови што се вклучени во пакет-аранжмани, одмори и тури што ги организира, продава или нуди за продажба токму тој.

4. Кога превозникот, неговиот застапник или тур-операторот прават отстапување според ставовите 1 или 2, тие веднаш го информираат лицето со инвалидитет или лицето со ограничена подвижност за причините за истото. На барање, превозникот, неговиот застапник или тур-операторот му ги соопштуваат тие причини на лицето со инвалидитет или лицето со ограничена подвижност во писмена форма во рок од пет работни денови од поднесувањето на барањето.

Член 5

Означување точки на пристигнување и поаѓање

1. Во соработка со корисниците на воздухопловното пританиште, преку Одборот на корисниците на воздухопловното пристаниште, онаму каде што постои, и преку релевантните организации што ги застапуваат лицата со инвалидитет и лицата со ограничена подвижност, земајќи ги предвид локалните услови, операторот на воздухопловното пристаниште означува точки на пристигнување во рамките на воздухопловното пристаниште или точки под директна контрола на воздухопловното пристаниште, и едните и другите во или надвор од зградите на терминалите каде што лицата со инвалидитет и лицата со ограничена подвижност можат со леснотија да го најават своето пристигање на воздухопловното пристаниште и да побараат помош.

2. Точките на пристигнување и поаѓање назначени во ставот 1 треба да се јасно одбележани и да нудат основни информации за воздухопловното пристаниште во достапен формат.

Член 6

Пренос на информации

1. Авиопревозниците, нивните застапници и тур-оператори ги преземаат сите неопходни мерки за приемот на известувања за потребна помош од страна на лицата со инвалидитет или лицата со ограничена подвижност на сите продажни места на територијата на земјата-членка каде што се применува Договорот, вклучувајќи ја продажбата по телефон или преку Интернет.

2. Кога превозникот, неговиот застапник или тур-операторот добиваат известување за потребна помош најмалку 48 часа пред објавеното време на полетување за летот, ја пренесуваат таа информација најмалку 36 часа пред објавеното време на полетување за тој лет:

(а) на операторите на воздухопловните пристаништа за полетување, пристигнување и транзит и

(б) на вистински превозник доколку резервацијата не била направена за тој превозник, освен ако во време на известувањето, не се знае идентитетот на вистинскиот превозник, при што информацијата се пренесува во најкус можен рок.

3. Во сите случаи освен тие наведени во ставот 2, превозникот, неговиот застапник или тур-операторот ја пренесуваат информацијата во најкус можен рок.

4. Најбргу што е можно по полетувањето на летот, вистинскиот превозник го информира операторот на воздухопловното пристаниште за дестинацијата, доколку таа се наоѓа на територија на земја-членка каде што се применува Договорот, за бројот на лицата со инвалидитет и лица со ограничена подвижност на тој лет на коишто им е потребна помош, каква што е определена во Анексот I, и за природата на истата.

Член 7

Право на помош на воздухопловно пристаниште

1. Кога лице со инвалидитет или лице со ограничена подвижност пристига на воздухопловно пристаниште со цел да патува по воздушен пат, операторот на воздухопловното пристаниште е одговорен за гарантирање на обезбедување помош каква што е определена во Анекс I, така што лицето може да патува со летот за којшто има резервација доколку известувањето за помош поради посебните потреби на лицето им е пренесено на засегнатиот превозник, неговиот застапник или тур-оператор најмалку 48 часа пред објавеното време на полетување за летот. Ова известување, исто така, се однесува на повратниот лет доколку појдовниот лет и повратниот лет се договорени со истиот превозник.

2. Каде што е потребно користење куче-придружник, тоа куче се сместува во согласност со применливите националните правила за превоз на кучиња придружници во воздухоплов, доколку такви правила постојат, и доколку за истото е известен превозникот, неговиот застапник или тур-операторот.

3. Доколку не се упати известување во согласност со ставот 1, операторот на воздухопловното пристаниште ги прави сите разумни напори да обезбеди помош, каква што е определена во Анексот I, така што засегнатото лице може да патува со летот за којшто има резервација.

4. Одредбите од ставот 1 се применуваат под услов:

(а) лицето лично да се претстави за регистрирање на патници на воздухопловното пристаниште:

(и) во време определено однапред и во писмена форма (вклучувајќи и по електронски пат) од страна на превозникот, неговиот застапник или тур-операторот или

(ии) не подоцна од еден час пред објавеното време на полетување за летот доколку времето не е определено или

(б) лицето да пристигне на точка во рамките на воздухопловното пристаниште означена во согласност со членот 5:

(и) во време определено однапред и во писмена форма (вклучувајќи и по електронски пат) од страна на превозникот, неговиот застапник или тур-операторот или

(ии) не подоцна од два часа пред објавеното време на полетување за летот доколку времето не е определено.

5. Кога лице со инвалидитет или лице со ограничена подвижност транзитно преминува преку воздухопловно пристаниште каде што се применува оваа Регулатива, или се префрла од страна на превозникот или тур-операторот од лет за којшто има резервација на друг лет, операторот на воздухопловното пристаниште е одговорен да обезбеди помош, каква што е определена во Анексот I, така што лицето ќе може да патува со летот за којшто има резервација.

6. При пристигнувањето на лицето со инвалидитет или лицето со ограничена подвижност преку воздушен пат на воздухопловното пристаниште каде што се применува оваа Регулатива, операторот на воздухопловното пристаниште е одговорен да обезбеди помош, каква што е определена во Анексот I, така што лицето ќе може да пристигне на точката

за поаѓање на воздухопловното пристаниште, како што е назначено во членот 5.

7. Обезбедената помош е колку што е можно соодветна на посебните потреби на секој патник.

Член 8

Одговорност за помош на воздухопловни пристаништа

1. Операторот на воздухопловното пристаниште е одговорен да ја обезбеди помошта определена во Анексот I, без дополнителни давачки за лицата со инвалидитет и лицата со ограничена подвижност.

2. Операторот на воздухопловното пристаниште самиот може да обезбеди таква помош. Од друга страна, за да ја исполни одговорноста и секогаш да биде во согласност со стандардите за квалитет посочени во членот 9(1), операторот на воздухопловното пристаниште може за склучи договор со една или повеќе други страни поради обезбедувањето помош. Во соработка со корисниците на воздухопловните пристаништа, преку Одборот на корисници на воздухопловното пристаниште каде што постои, операторот на воздухопловното пристаниште може да склучи таков договор или договори на сопствена иницијатива или барање, вклучувајќи и иницијатива или барање на превозникот, земајќи ги предвид постоечките услуги на засегнатите воздухопловни пристаништа. Во случај да одбие такво барање, операторот на воздухопловното пристаниште обезбедува писмено оправдување.

3. Операторот на воздухопловното пристаниште може на недискриминирачка основа да наплати определена такса од корисниците на воздухопловното пристаниште поради финансирање на оваа помош.

4. Оваа определена такса е разумна, поврзана со трошоците, транспарентна и утврдена од страна на операторот на воздухопловното пристаниште во соработка со корисниците на воздухопловното пристаниште преку Одборот на корисници на воздухопловното пристаниште, каде што таков постои или преку која било друга соодветна организација. Таа такса се распределува помеѓу корисниците на воздухопловното пристаниште пропорционално со вкупниот број на патници што се превезуваат до и од воздухопловното пристаниште.

5. Операторот на воздухопловното пристаниште ги одделува сметките за своите активности поврзани со обезбедената помош за лица со инвалидитет или лица со ограничена подвижност од сметките за неговите други активности, во согласност со тековната комерцијална практика.

6. Операторот на воздухопловното пристаниште им обезбедува преглед од годишната ревизија на доспеани такси и трошоци во однос на обезбедената помош на лица со инвалидитет или лица со ограничена подвижност на корисниците на воздухопловното пристаниште преку Одборот на корисници на воздухопловното пристаниште, каде што постои или преку која било друга соодветна организација, и на извршниот орган или органи наведени во членот 14.

Член 9

Стандарди за квалитет на помош

1. Со исклучок на воздухопловните пристаништа каде што годишниот сообраќај е помал од 150000 патници, операторот на воздухопловното пристаниште определува стандарди за квалитет на помошта определна во Анексот 1 и определува средства за да се исполнат тие стандарди, во соработка со корисниците на воздухопловното пристаниште преку Одборот на корисници на воздухопловното пристаниште каде што постои, и организации што ги застапуваат инвалидизираните патници и патниците со ограничена подвижност.
2. При утврдувањето на овие стандарди во целост се води сметка за меѓународно призната политика и кодекси за олеснување транспорт на лица со инвалидитет или лица со ограничена подвижност, особено Кодексот на добро однесување при давање копнени услуги за лица со ограничена подвижност на ECAC (ECAC Code of Good Conduct in Ground Handling for Persons with Reduced Mobility).
3. Операторот на воздухопловното пристаниште ги објавува своите стандарди за квалитет.
4. Превозникот и операторот на воздухопловното пристаниште можат да се согласат дека за патниците што ги превезува превозникот до и од воздухопловното пристаниште, операторот на воздухопловното пристаниште обезбедува помош со повисоки стандарди од стандардите наведени во ставот 1 или обезбедува дополнителни услуги од оние определени во Анексот 1.
5. Со цел да се финансира една од горенаведените точки, операторот на воздухопловното пристаниште може да наплати дополнителна такса од превозникот од онаа наведена во членот 8(3), а која што е транспарентна, поврзана со трошоците и утврдена по консултација со засегнатиот превозник.

Член 10

Помош од авиопревозници

Операторот на воздухопловното пристаниште обезбедува помош определена во Анексот II без дополнителни такси за лицето со инвалидитет или лицето со ограничена подвижност кое што заминува од воздухопловното пристаниште, пристигнува на воздухопловното пристаниште или транзитно поминува низ воздухопловното пристаниште каде што се применува оваа Регулатива, доколку засегнатото лице ги исполнува условите утврдени во членот 7(1), (2) и (4).

Член 11

Обука

Авиопревозниците и управните одбори:

- (a) гарантираат дека нивниот персонал што им обезбедува директна помош на лицата со инвалидитет или лицата со ограничена подвижност, вклучувајќи ги и вработените од страна на секој поддоговарач, поседува знаење за да ги задоволи потребите на лицата со различни инвалидитети или ограничувања на подвижност;
- (б) обезбедуваат обука за еднаквост на лицата со инвалидитет и подигање на свест за лицата со инвалидитет на целиот персонал што работи на воздухопловното пристаниште, а кој е директно во контакт со патниците;
- (в) гарантираат дека, со вработувањето, сите нови вработени посетуваат обука за лицата со инвалидитет и дека персоналот оди на курсеви за освежување на знаењата доколку е потребно.

Член 12

Надоместок за изгубени или оштетени инвалидски колички, друга опрема за подвижност и помошни направи

Во случаи кога при ракување на воздухопловното пристаниште или при транспорт во воздухопловот се загуби или оштети инвалидска количка, друга опрема за движење или помошни направи, патникот кому му припаѓа таа опрема добива надоместок во согласност со правилата од меѓународното, националното право и правото на Заедницата.

Член 13

Исклучок на откажување од право

Обврските кон лицата со инвалидитет и лицата со намалена подвижност според оваа Регулатива не се ограничуваат или откажуваат.

Член 14

Извршен орган и негови задачи

1. Секоја земја-членка назначува орган или органи одговорни за спроведување на оваа Регулатива што се однесува на летови од и до воздухопловните пристаништа што се наоѓаат на територијата на земјата-членка. Каде што е потребно, овој орган или овие органи преземаат неопходни мерки за да гарантираат дека правата на лицата со инвалидитет и лицата со ограничена подвижност се почитуваат вклучувајќи ги и стандардите за квалитет наведени во членот 9(1). Земјите-членки ја информираат Комисијата на назначениот орган или органи.

2. Доколку е потребно, земјите-членки гарантираат дека извршниот орган или органи назначени во ставот 1, исто така, гарантираат задоволително спроведување на членот 8, вклучувајќи ги одредбите за таксите со цел да се одбегне нелојалната конкуренција. Тие можат да назначат определен орган за таа цел.

Член 15

Процедура за поднесување жалби

1. Лице со инвалидитет или лице со ограничена подвижност кое смета дека оваа Регулатива е прекршена може тоа да му го предочи на операторот на воздухопловното пристаниште или на превозникот, во зависност од случајот.

2. Доколку лицето со инвалидитет или лицето со ограничена подвижност не може да се задоволи на тој начин, жалбите за наводното прекршување на оваа Регулатива можат да му се упатат на секој орган или органи назначени во членот 14(1) или секој друг надлежен орган на земајта-членка.

3. Органот во една земја-членка што добива жалба за прашање во надлежност на назначен орган од друга земја-членка ја пренесува жалбата до тој орган во засегнатата земја-членка.

4. Земјите-членки преземаат мерки да ги информираат лицата со инвалидитет и лицата со ограничена подвижност за нивните права во согласност со оваа Регулатива и за можноста за поднесување жалба на овој назначен орган или органи.

Член 16

Казни

Земјите-членки утврдуваат правила за казнување што се применуваат при прекршувањето на оваа Регулатива и ги преземаат сите потребни мерки да гарантираат дека тие правила се спроведуваат. Предвидените казни мора да се ефективни, сразмерни и превентивни. Земјите-членки ја известуваат Комисијата за тие одредби и, исто така, без одолговлекување ја известуваат и за последователните измени на тие одредби.

Член 17

Извештај

Оваа Комисија ги известува Европскиот парламент и Советот најдоцна до 1 јануари 2010 год. за примената и ефектите на оваа Регулатива. Доколку е потребно, извештајот е придружен со правни предлози за подетално спроведување на одредбите на оваа Регулатива или за нејзина ревизија.

Член 18

Влегување во сила

Оваа Регулатива влегува во сила на дваесеттиот ден по нејзиното објавување во Службениот весник на Европските заедници.

Таа се применува од 26 јули 2008 год., освен членовите 3 и 4, кои што се применуваат од 26 јули 2007 год.

Оваа Регулатива е целосно обврзувачка и директно применлива во сите земји-членки.

Стразбур, 5 јули 2006 год.

За Европскиот парламент

Претседател

Претседател

За Советот

J. БОРЕЛ ФОНТЕИ

П. ЛЕХТОМАК

АНЕКС I:

Помош во надлежност на операторите на воздухопловните пристаништа

Помош и потребна организација за да им се овозможи на лицата со инвалидитет и лицата со ограничена подвижност:

- за да го соопштат пристигањето на воздухопловното пристаниште и нивното барање за помош на означените точки во и надвор од зградите на терминалите наведени во членот 5,
- за да се преместат од означена точка до местото за регистрирање патници,
- за да го претстават за регистрирање и за да регистрираат багажот,
- за да придвижат од местото за регистрирање патници до воздухопловот, по завршувањето на процедурите на одделот за емиграција, царина и безбедносните процедури,
- за да се качат во воздухопловот со обезбедени лифтови, инвалидски колички или друга потребна помош, според потребите,
- за да се придвижат од вратата на воздухопловот до нивните седишта,
- за да го сместат багажот во воздухопловот или за да го земат багажот од истото,
- за да се придвижат од нивните седишта до вратата на воздухопловот,
- за да се симнат од воздухопловот со обезбедени лифтови, инвалидски колички или друга потребна помош, според потребите,
- за да се придвижат од воздухопловот до делот за подигање на багажот и за да го земат багажот, по завршувањето на процедурите на одделот за емиграција и царина,
- за да се придвижат од делот за подигање на багажот до означеното место,
- за да стигнат на поврзувачките летови кога поминуваат низ воздухопловното пристаниште транзитно, со помош во воздух и на копно, како и помеѓу терминалите, според потребите,
- за да се придвижат до тоалетите доколку е потребно.

Кога на лице со инвалидитет или лице со ограничена подвижност му се помага од страна на лице-придружник, на тоа лице доколку е побарано, му се дозволува да ја даде потребната помош на воздухопловното пристаниште или при качувањето и симнувањето.

Копнените услуги за целата потребна опрема за движење, вклучувајќи и електрични инвалидски колички, подлежат на предупредување што се дава 48 часа однапред и на можни ограничувања за простор во воздухопловот и на примената на соодветно законодавство што се однесува на опасна опрема.

При привремена замена на оштетена или изгубена опрема за движење, иако не задолжително, таа се заменува одделно.

Копнени услуги за кучиња-придружници, доколку е потребно.

Пренесување информации потребни за користење на воздушниот сообраќај во достапни формати.

АНЕКС II

Помош од авиопревозници

Багажот за кучиња-придружници во кабината подлежи на националните прописи.

Освен медицинска опрема, превозот на најмногу две парчиња опрема за движење за едно лице со инвалидитет или лице со ограничена подвижност, вклучувајќи и електрични инвалидски колички (коишто подлежат на предупредување што се дава 48 часа однапред и на можни ограничувања за простор во воздухопловот и на примената на соодветно законодавство што се однесува на опасна опрема).

Пренесување информации потребни за користење на воздушниот сообраќај во достапни формати.

На барање се прават секакви разумни напори за да се организира сместување што ги задоволува потребите на лицата со инвалидитет или ограничена подвижност, што подлежи на безбедносните барања и можноста истото да се обезбеди.

Помош при придвижување до тоалетите доколку е потребно.

Во случај кога на лице со инвалидитет или лице со ограничена подвижност му помага придружник, превозникот ги прави сите разумни напори за да му обезбеди на лицето-придружник седиште до хендкиепираното лице или лице со ограничена подвижност.